Ազգ
Azg armenian daily
6 ԱՊՐԻԼ 1995. ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ # 64 (818)

Հելմուտ Քոլը կմասնակցի հաղթանակի 50-ամյակի տոնակատարությանը, բայց...

ԲՈՆՆ, 5 ԱՊՐԻԼ. WSJ: Գերմանիայի կանցլեր Քոլը ի վերջո որոշել է մասնակցել առաջիկա ամիս Մոսկվայում կայանալիք միջոցառումներին, որոնք նվիրված կլինեն 2-րդ աշխարհամարտի հաղթական ավարտին: Սակայն, ըստ կանցլերի օգնականների, նա չի մասնակցի զինվորական շքերթին, քանի որ նա որոշել է չմասնակցել զինվորական բնույթի որեւէ միջոցառման, որը նվիրված կլինի Գերմանիայի պարտությանը: Հիշեցնենք, որ նա չէր մասնակցել նաեւ անցյալ տարի Նորմանդիայում դաշնակից զորքերի ցամաքահանման 50-ամյակին նվիրված միջոցառմանը, մինչ ավելի ուշ Փարիզի ազատագրման նվիրված զինվորական շքերթում գերմանական զրահատանկային զորաբաժնի գնումը մեծ վրդովմունք էր պատճառել ֆրանսիացիներին: Հիշեցնենք, որ Մոսկվայում նախատեսվող միջոցառումներին կմասնակցի նախագահ Քլինթոնը բազմաթիվ այլ երկրների ղեկավարների հետ: ■

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Ղարաբաղի հարցը այս անգամ էլ Փարիզում

Ադրբեջանական աղբյուրներից հայտնի է դարձել, որ այս տարվա հունիսին Փարիզում նախատեսվում է անցկացնել Լեռնային Ղարաբաղի հարցի շուրջ խորհրդաժողովը, որին կմասնակցեն Հայաստանի, Ադրբեջանի, Լեռնային Ղարաբաղի ներկայացուցիչները, ինչպես նաեւ Ֆրանսիայի քաղաքական գործիչներ, դիվանագետներ, փորձագետներ եւ լրագրողներ: Խորհրդակցության ժամանակ (որը տեղի կունենա Ֆրանսիայի Ազգային ժողովում) կքննարկվեն ղարաբաղյան հակամարտության տարածաշրջանում խաղաղություն հաստատելու հեռանկարները:

Նույն աղբյուրի համաձայն, սպասվում է, որ խորհրդաժողովին կմասնակցեն Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ Վարդան Օսկանյանը կամ Հայաստանի նախագահի գլխավոր խորհրդական Ժիրայր Լիպարիտյանը, ԼՂՀ արտաքին գործերի նախարար Արկադի Ղուկասյանը եւ Ադրբեջանի պետխորհրդական Վաֆա Գուլուզադեն: «Նոյյան տապան» գործակալությանը չի հաջողվել ստանալ այդ խորհրդաժողովին հայկական կողմի մասնակցության վերաբերյալ հավաստիացում:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

«Ղարաբաղյան կարգավորման բանակցությունների գործընթացը փակուղուց դուրս բերելու փորձ»

Այսպես է բնութագրել ԵԱՀԿ ավագ պաշտոնատար անձանց կոմիտեի օրերս Պրահայում ավարտված նիստի արդյունքները ԼՂՀ նախագահի մամուլի քարտուղար Ալեքսանդր Գրիգորյանը: Այն հանգամանքը, որ Լեռնային Ղարաբաղի պատվիրակությանը բանակցական գործընթացի բոլոր փուլերում հակամարտ կողմի կարգավիճակ է տրվել, ինչի անհրաժեշտության մասին այնպես թե այնպես արտահայտվել է ԵԱՀԿ ԱՊԱԿ-ը, այնուամենայնիվ վկայում է հակամարտության տարածաշրջանում առկա իրողություններն ըմբռնելու՝ մի քաղաքային հանրության միտման մասին, ապրիլի 4-ին Ստեփանակերտում հայտնել է նա լրագրողներին: Դրա հետ մեկտեղ, ընդգծել է մամուլի քարտուղարը, ղարաբաղյան ճգնաժամի կարգավորմանն ուղղված բանակցությունների կառուցողական վերսկսումը հնարավոր է բացառապես այն սկզբունքների հիման վրա, որոնց համաձայն պետք է հավասարապես հաշվի առնվեն հակամարտության մեջ ներգրավված բոլոր կողմերի շահերը:

Վ. Ա.

Ռուսաստանը մշակում է աբխազական հակամարտության լուծումը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 5 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանի կառավարությունը մշակում է աբխազական հակամարտության վերջնական կարգավորման ծրագիրը, որը Վրաստանի ԶԼՄ հաղորդման համաձայն, նախատեսում է փախստականների լիովին եւ անվերապահորեն վերադարձը Աբխազիա եւ Վրաստանի ու Աբխազիայի միջեւ դաշնակցային պայմանագրի ստորագրումը: Ծրագրի նախագիծը հանձնվելու է հակամարտող կողմերին մոտ օրերս:

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐ

Հայաստանի եւ Համաշխարհային բանկի պայմանագիրը ստորագրվեց

300 հազար դոլլար անհատույց

Ապրիլի 5-ին ՀՀ կառավարության (հանձին ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանի) եւ Համաշխարհային բանկի (հանձին ՀՀ ՀԲ-ի արտակարգ եւ լիազոր ներկայացուցիչ Վահրամ Ներսիսյանի) միջեւ ստորագրվել է Հայաստանի ճանապարհների վերականգնման ծրագրի սկզբնական փուլի իրականացման, մասնավորապես, համապատասխան նախագծերի պատրաստման եւ շարժ-բնակարանի բացման համար անհատույց 300 հազար ԱՄՆ դոլլար տրամադրելու վերաբերյալ պայմանագիրը:

1995 թվականի ամռանը ՀՀ-ն եւ ՀԲ-ն նախատեսում են ստորագրել 30 մլն. ԱՄՆ դոլլարի վարկ տրամադրելու վերաբերյալ պայմանագիր, որը ուղղվելու է հանրապետական նշանակության 1400 կմ երկարությամբ ճանապարհների վերականգնմանը: Այս մասին հայտարարել է ՀՀ ֆինանսների նախարարը: Ըստ նրա, այդ վարկը մեծ նշանակություն կունենա հանրապետական ենթակառուցվածքի զարգացման, իսկ, հետեւաբար, նաեւ ձեռներեցության զարգացման նպաստող նորմալ պայմանների ստեղծման համար: 30 մլն. դոլլարի վարկը հատկացվելու է արտոնյալ պայմաններով, 35 տարի ժամկետով: Վարկի մարումը կսկսվի 10 տարի հետո: ՀՀ տրանսպորտի եւ հաղորդակցության նախարար Հենրիկ Քոչինյանն ասել է, որ վարկն ուղղվելու է Հայաստանից արտասահման եւ արտասահմանից Հայաստան տանող ճանապարհների վերականգնմանը: Դրանք, մասնավորապես, հետեւյալ ճանապարհներն են. Մեղրի-Կապան-Գորիս-Սիսիան-Վայք-Եղեգնաձոր-Արարատ-Երեւան, Երեւան-Սեւան-Իջեւան:

Երեւան-Գյումրի-Աշոցք, Երեւան-Աշտարակ-Սպիտակ-Վանաձոր, այստեղ ճանապարհը բաժանվում է երկու մասի. Վանաձոր-Ստեփանավան-Տաշիր եւ Վանաձոր-Ալավերդի-Բագրատաշեն:

Ենթադրվում է, որ մոտ ժամանակներս հայկական կողմի եւ ՀԲ-ի ղեկավարության միջեւ կկայանան սեղանական եւ ներդրման ծրագրին հիմնադրամներին վարկ տրամադրելու վերաբերյալ բանակցություններ: Նախնական պայմանագիրը ստորագրվել է երկու ամիս առաջ: Սպասվում է նաեւ, որ ՀԲ-ն լրացուցիչ վարկ կտրամադրի կառուցվածքային վերափոխումներին:

Ն.Տ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ

Գարեգին Ա. «Բաժանումի երեւույթը այդքան խիստ կերպով պետք չէ դրվի»

Նորընտիր Վեհափառը պատասխանում է «Ազգին»

– Վեհափառ Տեր, նախ ընդունենք մեր ջերմ շնորհավորանքը եւ պատասխանենք խնդրեմ, թե որպես Ամենայն Հայոց կաթողիկոս ի՞նչ բարեփոխումներով պիտի սկսեք Ձեր աշխատանքը, որո՞նք են լինելու Ձեր ամենաառաջնային խնդիրները:

– Որպես Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց առաջին պարտքս եմ համարում մեր Սուրբ եկեղեցու կյանքը, գործունեությունը Մայր հայրենիքի եւ բոլոր հայ ժողովրդի համար այնպես անելու, որ դա լինի մեր պատմության արժանի եւ առաջավոր համար մեզ պատվաբեր մի կյանքի ընթացք: Բնականորեն, ես առանձին չեմ կարող այս մեծ գործը անել, ոչ ոք չի կարող: Բայց ինչ որ ունեմ, դա ես պիտի տրամադրեմ իմ ժողովրդի ծառայությանը: Ավելին, մասնավորելով իմ խոսքը, պիտի ասեմ. եկեղեցիների մեջ քարոզչության, եկեղեցական արարողությունների հաղորդականությունը ժողովրդի հետ, գրականության ճամփով, մեր Ավետարանի ճշմարտությունների, մեր հայրերի մտածումների, բարոյական հասկացողությունների արժեքների տարածումը մեր ժողովրդի մեջ: Այլ խոսքով, հոգեւոր ճեմարանի կազմակերպումը, միաբանության հզորացումը, մշակութային ծառայությունները, կրթական հաստատությունները, կազմակերպչական ներքին կյանքը, թեմերի հետ հարաբերությունները, օտար եկեղեցիների հետ հարաբերությունները, հայրենի պետության հանդեպ մեր զգացմունքը. «Հայաստան» հիմնադրամի համար մեր բերելիք կենսական բաժինը: Այս բոլորը իմ գործունեության դաշտի մեջ ընկնող բնագավառներ են: Կխորհեմ, որ Աստծո օգնությամբ եւ մեր ժողովրդի օժանդակությամբ կանենք այն, ինչ որ մարդկայնորեն գերագույն կարելին է: Թույլ տվեք ավարտել այս հարցի պատասխանը. ճշմարտությունը այն է մարդկային կյանքին մեջ, որ դա քեզ օգնի: Աստված քեզ օրհնի: Այժմ, մենք պիտի անենք մեր գերագույնը, երբ մենք անենք մեր գերագույնը, ես հավատում եմ, որ Աստված մեզ կօգնի:

Տես # էջ 2

ՏԱՐԱԾՔ

Ֆրանսիայի նախագահի պաշտոնի 8 թեկնածուները

Ապրիլի 5-ի ուղիղ կեսգիշերին լրացավ Ֆրանսիայի նախագահի պաշտոնի թեկնածուների պաշտոնական գրանցման ժամկետը: Ավարտվեց առաջին պաշտոնական փուլը անցնելու նախագահական ընտրություններին՝ Ֆրանսիայի քաղաքական կյանքում գլխավոր իրադարձության, որը անցկացվում է 7 տարին 1 անգամ: Հինգշաբթի օրը հայտնի կդառնա, թե քանի թեկնածուներ կհիշատակվեն նախագահական ընտրությունների առաջին փուլի ընտրաթերթիկներում, որը տեղի կունենա ապրիլի 23-ին: Հիմնական 8 թեկնածուները անցել են այդ փուլը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԱՄՆ-ը նորից է մեղադրում Իրանին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 5 ԱՊՐԻԼ. WSJ: Վկայակոչելով սեփական երկրի հետախուզական տվյալները, Միացյալ Նահանգների պետքարտուղար Քրիստոֆերը հայտարարեց, թե Իրանը փորձում է զարգացնել կենսաբանական հարձակողական զինատեսակներ: Մյուս կողմից, Պակիստանի վարչապետ Բենազիր Բհուտոն Վաշինգտոն այցելության վաղորդայնին նախագահ Քլինթոնը հայտարարեց, թե պետք է վերաստեղծության ենթարկել Իսլամաբադի նկատմամբ ամերիկյան քաղաքականությունը, քանի որ այդ երկիրը պատրաստակամություն չի հայտնում միջուկային զենքի զարգացման իր ծրագրերից հրաժարվելու:

Գարեգին արք. Ներսիսյան. «Իմ ընկալումի մեջ արդեն իսկ այդ որոշումը կայացված էր»

– Սրբազան, Դուք ընտրությունների վերջին պահին Ձեր ձայնը տվեցիք Գարեգին վեհափառին: Այդ որոշումը Դուք ընդունեցիք պահի ազդեցության տա՞կ, թե՞ կատարեցիք Ձեր խոստումը, որ դեմ առ դեմ հանդիպելու դեպքում կհրաժարվեք ընտրապայքարից:

– Իմ ընկալումի մեջ արդեն իսկ այդ որոշումը կայացված էր, որ վեհափառ հայրապետի հետ լինելու դեպքում Գարեգին վեհափառը պետք է անցնի:

– Այժմ, որո՞նք են, ըստ Ձեզ, լինելու նոր Կաթողիկոսի բարեփոխումները:

– Ես հավատում եմ, որ Վեհափառ հայրապետը նորովի կկազմակերպի մեր եկեղեցական կյանքը եւ այն բոլոր ակնկալությունները, որ ունի մեր եկեղեցին եւ մեր ժողովուրդը եկեղեցական կյանքի բարեփոխման, աշխուժացման առումով, այդ բոլորը աստիճանաբար կիրականանան եւ մենք ուժեղություն կառուցենք, տեսնելով եկեղեցու հզորացումը եւ եկեղեցու իրական, օգտակար ծառայությունը մեր ժողովրդին եւ մեր հայրենիքին:

– Վեհափառ հայրապետն իր խոսքում շնորհակալություն հայտնելով Ձեզ, հույս հայտնեց, որ Դուք կլինեք նրա առաջին աջակիցներից մեկը: Ո՞ր պարտերում կաջակցեք Գարեգին վեհափառին:

– Այն բոլոր աշխատանքներում, որոնցով կձեռնարկի վեհափառը, որոնցով հարմար կնկատի, որ ես իմ օգտակար ծառայությունը բերեմ այդ ասպարեզներում, ինչու պատրաստ եմ:

Ա. Հ.

Ռուսաստան-Ադրբեջան տրանսպորտային բանակցությունները ապարդյուն

ԲԱՔՈՒ, 5 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ադրբեջանի եւ Դաղստանի սահմանին տեղի ունեցան բանակցություններ Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի միջեւ տրանսպորտային հաղորդակցությունները ապաշրջափակելու շուրջ: Սակայն, ինչպես նշել են ռուսաստանյան պատվիրակության ներկայացուցիչները, օդային հաղորդակցությունը մոտ օրերս չի վերականգնվելու, քանի որ չեչենական հակամարտության սահմանները դեռեւս չեն ճշտվել, իսկ ռազմական գործողությունները չեն ավարտվել: Էլ ավելի պակաս արդյունավետ եղան բանակցությունները երկաթգծային հաղորդակցությունը ապաշրջափակելու մասին: Ադրբեջանական կողմը պնդել է, որպեսզի առաջին փուլում վերուղևորների շարժումը մինչեւ Մախաչկալա: Բայց, ինչպես հայտնեց Ադրբեջանի ... պետի տեղակալ Ռաֆիկ Զեյնալովը, ռուսաստանյան պատվիրակությունը չի տվել դրական պատասխան նաեւ այդ խնդրանքին՝ վկայակոչելով Չեչնիայում շարունակվող մարտական գործողությունները: ■

digitised by A.R.A.R.@

տեղական

Գարեգին Ա. «Բաժանումի երեւույթը այդքան խիստ կերպով պետք չէ դրվի»

Սկիզբը էջ 1

– Գալով Հայաստան, դեռ օդանավակայանում անդրադառնալով Ս. Էջմիածնի եւ Ս. Անթիլիասի հարաբերությունների առողջացմանը, նշեցիք, թե դա ապագայի խնդիր է: Ինչպե՞ս եք պատկերացնում այդ հարաբերությունների բարելավման աստիճանական փուլերը:

– Ես նախ անհրաժեշտ եմ համարում, որ այս բաժանումի երեւույթը այնքան խիստ ձեւով չդրվի, ինչպես երբեմն անցյալից ժառանգված մտայնությամբ մենք դնում ենք: Պետք է ընդունել, իրողությունն է այս, որ վերջին 7-8 տարիներին սառը հալվել է արդեն: Վազգեն Ամենայն Հայոց երջանկահիշատակ կաթողիկոսի հետ մենք այնքան սերտ գործակցություն ենք ունեցել, որ այն հակամարտության, հակադրության երեւույթը վերացվել է: Հենց իմ ընտրությունն այստեղ, դա մի ապացույց չէ՞, որ հոգիները արդեն իսկ միավորվել են մեկ եկեղեցու գիտակցության մեջ: Երկրորդ. մենք արդեն իսկ այդ գործակցության միջից պիտի շարունակենք բանակցությունները: Հենց իմ գահակալությանը Կիլիկիո կաթողիկոսությունն է ուղարկում իր ներկայացուցիչները, այս ընտրությանը նույնպես նրանք ունեցել են իրենց ներկայացուցիչները եւ հետագային. Գերագույն հոգեւոր խորհրդի հետ պիտի նստենք, պիտի խոսենք եւ առկախ մնացած ինչ-ինչ զուտ վարչական հարցեր պիտի լուծենք, նկատի ունենալով այն բոլոր չափանիշները, որոնք անհրաժեշտ են մեր եկեղեցու միությունը ամրացնելու եւ մեր ժողովրդին կարիքը ձեռք բերելու համար:

– Ձեր Ամենայն Հայոց կաթողիկոս ընտրվելուց հետո փաստորեն Ս. Անթիլիասում պետք է ընտրվի Մեծի Տանն Կիլիկիո նոր կաթողիկոս: Ձեր կարծիքով, ո՞վ է ամենաարժանին այդ աթոռին:

– Դա իմ ասելիքը չէ: Դա Կիլիկիո կաթողիկոսության հոգեւոր իրավասության տակ գտնվող ժողովրդի կամքի արտահայտությունը պիտի լինի: Ով որ էլ լինի, ես միայն ցանկանում եմ նրա համար այդ եղբայրության ոգիով գործակցություն եւ միասնական ջանքերով մեր եկեղեցու գործունեությունը առաջ տանելու հառաջադրություն:

– Մի ժամանակ հարց էլ կապված «Ազգ» օրաթերթում նախընտրական պայքարի ընթացքում տպագրված քննադատական հրապարակումների հետ: Դուք այժմ որպես Ամենայն Հայոց կաթողիկոս ինչպե՞ս եք վերաբերվում դրան, եւ ինչպե՞ս եք պատկերացնում Ձեր հարաբերությունները Ռամկավար ազատական կուսակցության հետ:

– Նախ ես գնահատում եմ եւ արժեվորում եմ մամուլի ազատությունը, ազատ արտահայտության իրավունքը մարդկային իրավունք է, եւ մամուլի մեջ դա պետք է որ դրսեւորվի: Ոչնչով չեմ նեղվում այն բոլոր գրվածներից, որոնք այսպես ասած իմ անձի նկատմամբ կաթողիկոսական աթոռին բարձրանալու իմաստով չեղան այնքան դրական, որքան թերեւս շատերն սպասում էին: Ոչ մի դառն զգացում, ոչ մի ժխտական վերաբերմունք ինձ համար չի կարող լինել: Ես գնահատում եմ «Ազգ» թերթի ծառայությունը: Մի սպասում ունեմ, այն է, որ ճշմարտությունները ավելի եւ լսվածները ճշմարտվելուց հետո ավելին: Դա մեծ բարիք կբերի մեր ժողովրդին եւ դա պատիվ կբերի թերթին: Ռամկավար ազատական կուսակցությունը մեր ազգային երեք կուսակցություններից մեկն է, եւ ես նրա գործունեությունը գնահատում եմ մասնավորապես այն փորձառության ծիրին մեջ, որ ես ունեմ արտասահմանում հայապահպանության, հայ ժողովրդի իրավունքների հետապնդման մարզերի մեջ:

– Իսկ որպես Ամենայն Հայոց հայրապետ, ինչպե՞ս եք պատկերացնում Ձեր հարաբերությունները Հայ հեղափոխական դաշնակցության հետ:

– Այն, ինչ որ ասացի կուսակցությունների մասին, դա կվերաբերի նաեւ Ձեր հիշած կուսակցությանը՝ Հայ հեղափոխական դաշնակցությանը:

Հարցազրույցը վարեց
ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ

Ազգային-եկեղեցական ժողովը փակվեց նորընտիր կաթողիկոսի օրհնությամբ

Երեկ Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի վեհարանում Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ի օրհնությամբ իր աշխատանքն ավարտեց Ազգային-եկեղեցական ժողովը: Իր ծրագրային ելույթ-մաղթանքում Գարեգին Վեհափառը հայտարարեց, թե պետք է վերագնահատել մեր անցյալը, լրջորեն նախապատրաստվել քրիստոնեության պետական կրոն ընդունման 1700 ամյակին: Վեհափառը կարեւորեց եկեղեցու ուժեղացման խնդիրը, հոգեւոր նոր սերնդի դաստիարակման հարցը, հայրենիքին եւ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամին զորակցությունը, եկեղեցու տնտեսական ամրացման գործոնը: Գարեգին Վեհափառը հստակորեն կարեւորեց եկեղեցու եւ պետության հարաբերությունները, նշելով, որ առաջինը պետք է կանգնած լինի երկրորդի կողքին:

Ժողովի սկզբում ատենապետ Տարիել Բարսեղյանը հրապարակեց նախորդ օրը կայացած ընտրության արձանագրությունը, որից հետո եղան բազմաթիվ առաջարկություն-ելույթներ: Վեհափառը իր պատասխան եզրափակիչ խոսքում խոստացավ հաշվի առնել բոլոր առաջարկությունները: Նա հստակորեն կարեւորեց Մեծ եղեռնի 80-ամյակին նվիրված հանդիսության բարձր մակարդակով նախապատրաստումը: Այնուհետեւ «Հայր մերի» հնչյունների ներքո փակվեց ժողովը: Վեհարանի բակում հավաքված ժողովականները, եպիսկոպոսաց դասը եւ լրագրողները լուսանկարվեցին նորընտիր կաթողիկոսի հետ:

Ժողովի արդյունքներն ամփոփելու խնդրանքով դիմեցինք Գրիգորիս արք. Բունիաթյանին, որը նշեց Ազգային եկեղեցական ժողովում արված մի կարեւոր առաջարկի մասին: Նկատի ունենալով, որ պատմական մարդկանցով ժողովի մեջ հնարավոր չէ կազմել մի նոր Գերագույն հոգեւոր խորհուրդ, առաջարկվել է նորընտիր կաթողիկոսի եւ Գերագույն հոգեւոր խորհրդի երկու ատենադպիրների՝ Թորգոմ Պատրիարքի եւ Գարեգին [illegible] Պատրիարքի խորհրդակցությամբ [illegible] մի նոր մարմին, որը երկու տարի կզբաղվի այդ հարցերով, մինչեւ նոր Ազգային եկեղեցական ժողովի հրավիրումը, որտեղ էլ կընդունվի նոր Սահմանադրություն:

Գրիգորիս սրբազանն ասաց, թե եկեղեցին առայժմ մնացել է նույն վիճակում եւ հույս հայտնեց, թե նոր կաթողիկոսը, որ իսկապես հմուտ է եկեղեցու բոլոր հարցերում, քայլ առ քայլ կարող է իրագործել այդ աշխատանքը:

Ի դեպ, ժողովի ընթացքում պատգամավոր Սոս Սարգսյանը այն կարծիքն է հայտնել, թե դժվար թե Գարեգին Վեհափառի օրոք սուր վեճեր ծագեն Անթիլիասի եւ Ս. Էջմիածնի միջեւ, բայց կարող են անհամաձայնություններ լինել:

«Չեմ կարծում, որ հասունացել է այն պահը, երբ մենք պետք է միավորվենք: Իմ կարծիքով, Անթիլիասին դեռ կաթողիկոս է պետք», ասել է նա Նոյյան տապանի թղթակցին:

Իսկ որպես հյուր ժամանած Ամերիկայի հայկական համագումարի տնօրենների խորհրդի նախագահ Հրայր Հովնանյանը հայտնել է, թե «եթե անհաս կա, որ երկու եկեղեցիները կարող է միացնել, դա Գարեգին Վեհափառն է»: Գրիգորիս սրբազանի կարծիքով, Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության կարգավիճակի փոփոխմամբ միայն կարելի է ակնկալել կատարյալ միացում: Ըստ նրա, այն պետք է իջեցվի պատրիարքության աստիճանի:

Թե ինչպես իրականում կզարգանան այդ հարաբերությունները, ցույց կտա ժամանակը: Իսկ նորընտիր Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Ա-ն երեկ եպիսկոպոսաց դասի ուղեկցությամբ այցելեց նախագահական նստավայր, հանդիպեց նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, այնուհետեւ եկավ Ազատության հրապարակ, ուր ելույթ ունեցավ հավաքված հազարավոր երեւանցիների առջեւ եւ օրհնեց հայ ժողովրդին:

Ապրիլի 9-ին, Ծաղկազարդի տոնին, Մայր տաճարում Ամենայն Հայոց հայրապետը կձեռնադրվի:

Ա. Հ.

ՀՐԱՏԱՊ ՀԱՐՑ

Ո՞վ է պաշտպանելու զոհվածների ընտանիքների շահերը

Խեղդվողների փրկության գործը միայն խեղդվողների՞ գործն է

Ինչպես հայտնի է, վերջերս արդարադատության նախարարությունը մերժել էր գրանցել Հայաստանի զոհված ազատամարտիկների ընտանիքների միության կանոնադրությունը, ինչի պատճառով էլ այդ միությունը հայց էր ներկայացրել Երեւանի Սպանդարյանի շրջանի դատարան: Դատը տեղի ունեցավ (ավելի ճիշտ՝ տեղի չունեցավ) երեկ ժամը 11-ին, ուղղակի ժողդատավորի աշխատասենյակում, «ոտքի վրա»: Արդարադատության նախարարության ներկայացուցիչը հայտարարեց, թե ԶԱԸՄ-ն գրանցված չէ եւ իրավաբանական անձ չէ, ու գործը դատական քննության ենթակա չէ: Ի վերջո, կարճատեւ խորհրդակցությունից հետո դատարանը որոշեց, որ նախատեսվում է նման խնդիրները լուծել միայն վերադատության կարգով, դատարանն իրավունք չունի քննարկել այդ խնդիրը, իսկ ԶԱԸՄ-ը պետք է գրանցման համար դիմի կառավարությանը: Այսքանը դատավարության մասին:

Իսկ ինչո՞ւ էր արդարադատության նախարարը մերժել գրանցել ԶԱԸՄ-ի կանոնադրությունը: Ըստ նախարարության ներկայացուցչի, հիմնական պատճառաբանությունն այն էր, որ նախարարությունը նպատակահարմար չի համարել «մեկ վարչատարածքային միավորի սահմաններում» համանման նպատակներ ունեցող բազմաթիվ կազմակերպությունների գոյությունը: Ասվածը միանգամայն արդարացի է, սակայն ներկայումս Հայաստանում գրանցված են նման մի քանի տասնյակ կազմակերպություններ (որոնց գործունեությունից զոհվածների ընտանիքները, մեղմ ասած, չեն շահում), եւ հետաքրքիր է, թե այդ դեպքում արդարադատության նախարարությունն ի՞նչ տրամաբանությամբ է գրանցել դրանց: Արդարադատության նախարարության ներկայացուցչին ուղղված մեր այս հարցն, ի դեպ, մնաց անպատասխան: Ինչեւէ:

Իսկ ի՞նչ նպատակներ է հետապնդում ԶԱԸՄ-ն: Ըստ միության նախագահ Մարտել Վարդանյանի, հիմնական նպատակը պետք է լինի զոհվածների ընտանիքների շահերի պաշտպանությունն ու նրանց ցուցաբերված օգնության վերահսկումը, քանի որ, ըստ նրա, այսօր դրա անվան տակ գործող տասնյակ կազմակերպություններ բառիս բուն իմաստով ոչինչ չեն անում եւ զուտ շահադիտական նպատակներ են հետապնդում: Պրն. Վարդանյանի խոսքերով, «միակ շոշափելի օգնությունը տալիս էր «Հայրիկ» բարեգործական կազմակերպությունը զոհվածների ընտանիքներին տալով ամսական 2 հազար դրամ: Սակայն վերջերս «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Մանուշակ Պետրոսյանը ԱՄՆ-ում հանդիպել է այդ կազմակերպության ղեկավարների հետ, որի արդյունքում ներկայումս այդ գումարը տալիս է «Հայաստան» հիմնադրամը, եւ այն էլ ոչ թե ամսական 2000, այլ 1600 դրամ: Իսկ մյուս կազմակերպությունները ընդհանրապես ոչինչ չեն անում, թեեւ գիշեր-ցերեկ խոսում են մեզ օգնելու մասին: Սա պարզապես խայտառակություն է: Իսկ պետական օգնություն ընդհանրապես չկա: Ճիշտ է, վերջերս իշխանությունները որոշել են զոհվածների ընտանիքներին 150 հազար դրամ տալ գերեզմանների համար, բայց դա էլ տալիս են միայն նրանց, ովքեր ոչինչ չեն արել: Նա, ով տան եղած-չեղածը վաճառելով գերեզմանաքար է տեղադրել եւ հիմա ապրելու միջոցներ չունի, նրան ոչինչ չեն տալիս: Գնացեք, տեսեք ինչպես են պահում զոհվածների ընտանիքները: Ընտանիք կա, որտեղ զոհվածի երեխայի քիթը առնետները կերել են: Եթե այսպես շարունակվի, մենք ստիպված կլինենք ամբողջ աշխարհին հայտարարել, որ մեր անունով օգնություն մի ուղարկեք, դրանք մեզ չեն հասնում»: Ինչ վերաբերում է «Հայրիկ» միությանը, ապա «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամից տեղեկացանք, թե նախ «Հայրիկ» միության ցուցակներում ընդգրկված էին զոհված ազատամարտիկների ոչ բոլոր ընտանիքները, եւ երկրորդ ապրիլից սկսած այդ գումարը կրկին կհասցվի 2000 դրամի: Սակայն խնդիրը միայն նյութական չէ: Լինում են դեպքեր, երբ զոհվածի ընտանիքին հենց նրա հարազատները փորձում են դուրս անել տնից: Ո՞վ պետք է պաշտպանի նրանց շահերը: Վերջին հաշվով խնդիրը նաեւ բարոյական աջակցությունն է:

Չի կարելի ասել, թե ոչինչ չի արվում: Ըստ պրն. Վարդանյանի, Սեւանի գործկոմի նախագահը, օրինակ, իր վրա է վերցրել զոհվածների գերեզմանների հարցը, իսկ Չարենցավանի իշխանությունները լուծել են զոհվածների ընտանիքներին հեռախոսով ապահովելու հարցը եւ հովանավորներ են գտել, որոնք կվճարեն նրանց օգտագործած էլեկտրաէներգիայի դիմաց: Որտեղ հնարավորություններ կան, պարզապես պետք է կազմակերպել աշխատանքները: Եւ կազմակերպել այնպես, որ զոհվածի այրին ոչ թե չնչին ,եւ նվաստացուցիչ օգնություն ստանալու համար ամիսներ շարունակ ինչ-որ դռներ բախի, այլ արժանանա այն հարգանքին, որին իրավացիորեն արժանի է:

Խնդիրը հետեւյալն է. դժվար է պատկերացնել մի պետություն, որը հնարավորին չափ չհոգա իր անձնազոհ զինվորների ընտանիքների կարիքները: Այդպիսի պետական կառույցներ Հայաստանում վատ են աշխատում: Համենայն դեպս այդ կարծիքին են զոհվածների ընտանիքների անդամները: Մինչդեռ միանշանակ է, որ դա պետության, եւ ոչ թե բարեգործական տարբեր միությունների գործն է: Սակայն դժվար է պատկերացնել նաեւ, թե որեւէ երկիր կհանդուրժի գոյությունն այնպիսի հասարակական կազմակերպության, որի նպատակն է վերահսկել պետական կառույցների աշխատանքը: Հենց սա է կախարդական այն շրջանը, որից դժվար է դուրս գալ: Իսկ ԶԱԸՄ-ի հազարավոր անդամները պատրաստվում են ապրիլի 11-ին հավաքվել Գերագույն խորհրդի դիմաց՝ փորձելով պաշտպանել իրենց իրավունքները:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ԵՐՔԱՂԽՈՐՀՈՒՐԴ

Վահագն Խաչատրյան. «Քվորումի բացակայությունը բոլորիս մեղքն է»

Քվորումի բացակայության պատճառով Երքաղխորհրդի առաջին գումարման 8-րդ նստաշրջանը հերթական անգամ չկարողացավ սկսել իր աշխատանքները: Այժմ նախատեսված է այն հրավիրել ապրիլի 18-ին: Ի՞նչ երաշխիքներ կան, որ նստաշրջանը կրկին չի տապալվի: Ի՞նչ գործողությունների է հարկավոր դիմել քվորումը ապահովելու համար: Ինչպիսի՞ պատասխանատվության է անհրաժեշտ ենթարկել «իրենց գործը գցած» պատգամավոր կոչեցյալներին, որոնց «ավանդական բացակայությամբ է պայմանավորված բոլոր հարցերի հետաձգումը»: Ահա այս եւ նման հարցերի շուրջ էին ստիպված խոսել ապրիլի 5-ին Կառավարության նիստերի դահլիճում հավաքված փոքրաթիվ պատգամավորները ու ինքը քաղաքապետը: Վերջինիս գնահատմամբ «քվորումի բացակայությունը բոլորիս մեղքն է, եւ եթե մենք իրոք ցանկանում ենք ընդունել պատմական որոշումներ, ապա ստիպված ենք էլ ավելի խստացնել կազմակերպչական աշխատանքները»: Մինչդեռ, ապրիլի 4-ին նիստերի դահլիճում հավաքված 80 պատգամավորների դիմաց ապրիլի 5-ին նրանց թիվն ընդամենը 59-ն էր: Եւ այս ամենն այն պարագայում, երբ առանձին խմբակցությունների կողմից արդեն պատրաստ են քննարկվելիք հարցերի վերաբերյալ դիրքորոշումները ու գնահատականները: Ինչեւէ: 8-րդ նստաշրջանի աշխատանքների ապահովման նպատակով ապրիլի 10-ին նախատեսված է անցկացնել Երքաղխորհրդի նախագահության նիստ, ուր քննարկման են դրվելու հստակորեն կազմակերպչական հարցերը: Որքանո՞վ այն ի զորու կլինի երաշխավորել նստաշրջանի կայացումը, շատ պատգամավորների կարծիքով, «շուրջ 30-40 հոգու փայտով էլ հնարավոր չէ հրավիրել դահլիճ, եթե իրենց բացակայությունը ձեռնտու է իշխանությանը»:

Ա. Դ.

■ *Հունվար–փետրվարին անցյալ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ սպառողական գների ամփոփ ինդեքսն աճել է 9,7 անգամ, իսկ պարենային ապրանքներինը (ներառյալ ալկոհոլային խմիչք եւ ծխախոտ) 10,1 անգամ: Այս տարվա փետրվարին 1994 թ.-ի փետրվարի համեմատ ոչ պարենային ապրանքների գներն աճել են 5,1 անգամ: Հունվար–փետրվարին անցյալ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ ոչ պարենային ապրանքների գներն աճել են 5,5 անգամ: Մեկ տարում բնակչությանը մատուցված վճարովի ծառայությունների սակագներն աճել են 13,7 անգամ:* ՆՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Ե տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ձեւը եւ տառաձեւերը ՊԱՒԷԼ ՊԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԵՐԵՔ ԱՊՀ

ՂԱՐԱԲԱՂ

Մարդասիրական օգնությունը կկենտրոնացվի

Վերջերս ԼՂՀ կառավարությունը որոշում է ընդունել հանրապետություն հասցվող մարդասիրական օգնության կենտրոնացման վերաբերյալ: Այդ առնչությամբ ԼՂՀ էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարությունը եւ բռնագաղթած փախստականների ու մարդասիրական օգնության տեսչությունը ապրիլի 4-ին հանդես են եկել պաշտոնական հաղորդագրությամբ, որտեղ մասնավորապես ասվում է.

«Ղարաբաղյան գոյամարտի առաջին իսկ օրերից հայ ժողովուրդը, այդ թվում արտերկրի մեր հայրենակիցները, կանգնեցին արցախցիների կողքին ու զենքը ձեռքին, ով իր ուժերի չափով նյութական նպաստ բերելով մարդասիրական օգնությանը: Դանզանակության ձեւով հավաքված միջոցները սկզբնական շրջանում ԼՂՀ էին հասնում խառնիխուռն, որոշ դեպքերում օգտագործվում էին ոչ նպատակային, ոչ այնտեղ, որտեղ դրա կարիքն ավելի էր զգացվում: Փոքր ինչ չկասկածելով սփյուռքի մեր հայրենակիցների ազնիվ նպատակների վրա, միաժամանակ նկատվում է ոչ համակարգված գործընթաց, երբ հավաքված միջոցները հաճախ փոշիանում են կամ տեղ են հասնում ոչ ի հասցե:

Վերջին շրջանում մամուլում հրապարակվեցին Արցախին հատկացված նյութական եւ ֆինանսական միջոցների չափերի մասին չստուգված լրատվություններ, որոնք կասկածանք ու անվստահություն են սերմանում մարդկանց մեջ: ԼՂՀ կառավարությունը որոշում է կայացրել մարդասիրական եւ հանգանակության ձեւով Լեռնային Ղարաբաղին հատկացվող ֆինանսական եւ նյութական միջոցների ստացման ու բաշխման համակարգի հետագա կատարելագործման մասին:

Նպատակը մեկն է՝ ստեղծել հստակ մեխանիզմ, որպեսզի կանխվեն ամեն տեսակի թյուրիմացություններ ու խախտումներ, որպեսզի մեր եղբայրակիցները, միջազգային բարեգործական միությունները վստահ լինեն, որ Արցախի ժողովրդին հատկացված միջոցները տեղ են հասնում եւ բաշխվում կառավարության մշակած վստահելի համակարգով»:

ԱՍՏՂԻԿ ԱՂԱՍՅԱՆ

Պատերազմն է գծել ԼՂՀ սահմանները

«Ով է տեսել, որ երեք միլիոնանոց ժողովուրդը երկու հանրապետություն ունենա», Անկարայում Ադրբեջանի դեսպան Մահմուդ Ալի Նովրուզ օղլիի այս հայտարարությունը մեկնաբանելու խնդրանքով «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակից Արմեն Պետրոսյանը դիմել է ԼՂՀ ԳԽ պատգամավոր Մախիժ Միրզոյանին: «Առաջին հերթին, դա հերթական նենգափոխում է, քանզի աշխարհում ապրում է ոչ թե 3, այլ 10 միլիոն հայ: Երկրորդ՝ իսկ ով է տեսել, որ բուլեցիկների հնարած ժողովուրդը ադրբեջանցի, զբաղեցնի երկու հանրապետություններ՝ Ադրբեջանի եւ ժամանակին հայերից բռնի կերպով խլված Նախիջեւանի տարածքները»: Ինչ վերաբերում է հանձին ԼՂՀ-ի հայկական երկրորդ պետությանը, ապա դրա կազմավորումը, ըստ Մախիժ Միրզոյանի, «մեր «եղբայրական» փոխհարաբերությունների փորձով թելադրված պատմական անհրաժեշտություն է: Ոչ թե Հայաստանն է պահանջել վերադարձնել Ղարաբաղը, այլ Ղարաբաղը ազգային ազատագրական պայքարի շնորհիվ է նվաճել իր պետականությունը: Պատերազմն էլ հստակորեն գծել է ԼՂՀ-ի սահմանները, որոնք ընդունակ են ապահովել Արցախի բնակչության անվտանգությունը եւ արտաքին աշխարհի հետ կապը: Ժամանակն է հասկանալ, որ ուժի հետագա ցանկացած էսկալացիա կբարձրացնի սահմանների ոչ բավարար անվտանգության վերաբերյալ հարցը դրանից բխող հետեւանքներով»: «Խաղաղության համար Անկարա չեն մեկնում: Բավական է, որ Բաքվում ճանաչվի հայկական երկրորդ պետությունը, եւ խաղաղությունն իրեն սպասել չի տա», նշել է Մախիժ Միրզոյանը:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

Արդեն մի քանի տարի է, ինչ ներքին երկպառակությունների բոցերի մեջ է Տաջիկստանի հասարակությունը: Հասկանալի ծանր ճակատագիր է վիճակվել նախկին ԽՍՀՄ հենց այդ հանրապետությանը: ԽՍՀՄ տրոհումը եւ դրան հաջորդած հանրապետությունների ինքնիշխանացումը շատ դաժան ընթացք ունեցավ հենց այդ տարածաշրջանում: Դաղտնիք չէ նաեւ այն, որ նախկին ԽՍՀՄ բոլոր քաղաքացիների մասերը փաստորեն սոցիալ-տնտեսական ու հասարակական զարգացման տարբեր մակարդակներ ունեին: Տարիներ շարունակ լռությամբ էր մատնվում այդ հանգամանքը եւ վկայակոչվում էին հիմնականում «զարգացած սոցիալիզմի» կանխադրույթները: Զուգահե[illegible]

[illegible]վում են հիմնականում լեռնային շրջաններում, կամ գյուղատնտեսական աշխատանքների համար պիտանի լեռնահովիտներում:

Վերադառնալով իրենց ավանդական զբաղմունքին, տաջիկները հանրապետությունում իսլամի բուռն զարգացումից ու ճյուղավորումից բացի, վերականգնեցին նաեւ իրենց ժողովրդի հասարակական կառուցվածքի մի շարք սովորույթներ: Այդ բոլոր սովորույթներից ամենադաժանը միայն «կլանայնության» հասկացությունն է: Չէ որ հանրապետության ներսում, ինչպես բացատրում են տեղացի շատ դիտորդներ, հենց կլանների պայքարն է միջտաջիկական հակասությունների գլխավոր պատճառը:

Դաղտնիք չէ, որ Տաջիկստանում [illegible]

ղեկավարության ղեկավարին Մոսկվայում մեկ ամիս գտնվելու համար արդեն «կապույտ» անձնագիր են տրամադրել:

Նկարագրված ամբողջ իրավիճակը վկայում է նախ եւ առաջ այն մասին, որ Ռուսաստանը եւ ԱՊՀ միջինասիական երկրները հանգել են այն եզրակացության, թե չի կարելի միջտաջիկական բանակցությունների դրական ավարտի հույս ունենալ, քանզի վերջերս անցկացված Տաջիկստանի խորհրդարանի ընտրությունները երկրի քաղաքական կառուցվածքի կլանային բնույթի մեջ գրեթե ոչ մի փոփոխություն չմտցրեցին: Դրա փաստն վկայությունը կլանային տարաձայնությունների պատճառով երկու նորընտիր պատգամավորների սպանությունն է:

ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տաջիկական հանգույց

[illegible] ամբողջ միջինասիական տարածաշրջանում տեղի էին ունենում որոշակի երեւույթներ, որոնք [illegible] Իրանի իսլամական հեղափոխությունից հետո: Աղեն 1988 թ. [illegible] այդ երեւույթներին: [illegible] Բաքվում [illegible] Միջին Ասիայի բոլոր միջինասիական հանրապետություններին եւ Ադրբեջանին [illegible] մեջ: [illegible] Վ. Վ. [illegible], որտեղ նույն հետեւանքները էր [illegible]: Սակայն քաղաքական [illegible] 1988 թ. վերջերի [illegible] միջինասիական տարածաշրջանում [illegible] կենտրոնների ակտիվացման մասին:

Այդ ամենը վերաբերում էր նաեւ [illegible] Տաջիկստանում ստեղծված սոցիալ-քաղաքական իրավիճակին: 5 մլն բնակչության մեջ [illegible] տաջիկները կազմում էին 2 մլն 237 հազար: Հանրապետության [illegible] կազմը շատ խայտաբղետ է: Կարեւոր է նաեւ այն, որ տաջիկները բնակ[illegible]

[illegible] երկպառակությունները կապված են նաեւ Աֆղանստանի ու [illegible] հետ: Տաջիկ-աֆղանական սահմանում գտնվող [illegible] կռվում են նաեւ ու առաջ Ռուսաստանի ազգային շահերը:

Հենց Ռուսաստանի եւ ԱՊՀ երկրների ճնշմամբ Տաջիկստանում սկսվեցին միջտաջիկական [illegible] բանակցությունները [illegible] ընդդիմության հետ:

Վերջերս ակտիվացել է Ռուսաստանի եւ Ուզբեկստանի դիվանագիտական գործունեությունը միջտաջիկական ընդդիմության բանակցությունների աջակցելու գործում: «Ազատություն» ռադիոկայանի տվյալների համաձայն վերջերս Ուզբեկստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովի [illegible] մեջ գտնվող եւ Թեհրանում ապրող տաջիկական ընդդիմության ազդեցիկ ղեկավարներից մեկին հրավիրել է այցելել Տաշքենդ: Ռուսական դիվանագիտությունը զգալով, որ միջտաջիկյան բանակցություններում կարող է նախաձեռնությունը ձեռքից բաց թողնել, նույնպես խիստ վայելուչ կերպով այդ անձնավորությանը հրավիրել է Մոսկվա: Ըստ տվյալների համաձայն տաջիկական ընդ[illegible]

Ըստ տվյալների համաձայն, տաջիկական ընդդիմության ղեկավարները առաջարկում են հանրապետության ժողովուրդների համագումար գումարել հանրապետությունում հանրային հաշտության կնքման [illegible] համար: Այդ ամբողջ [illegible] ընդհանուր առմամբ Ռուսաստանում [illegible] «Հանրային համաձայնության մասին» փաստաթղթի տարբերությունն է թվում: Բայց փորձն արդեն ցույց է տվել, որ հասարակության քաղաքական կյանքում դա մեծ դեր չի խաղում: Եվ իրավացի են հենց այն դիտորդները, որոնք կարծիքով այդ գաղափարն առաջ է քաշվել ընդդիմության ամառային հարձակումից առաջ ժամանակ շահելու նպատակով:

Հարկավոր է նշել եւս մեկ կարեւոր հանգամանք: Խոսքն այն մասին է, որ միջտաջիկական բանակցությունների բոլոր 4 փուլերն անցկացվել են ԱՊՀ սահմաններից դուրս: Ի վերջո ժամանակն է, որ ԱՊՀ երկրները նախաձեռնեն միջնորդական գործունեությունը ծավալեն այդ բանակցությունների ընթացքում:

ՌՈՒԶԱ ԱՍԼԱՆՅԱՆ,
Պատմագիտության թեկնածու

ԱՊՀ ԵՐԿՐՆԵՐ

Կստեղծվի ԱՊՀ ագրարային ընդհանուր շուկա

Մարտի վերջին Քիշնեւում կայացած ագրոարդյունաբերական համալիրի (ԱԱՀ) հարցերով ԱՊՀ երկրների միջկառավարական խորհրդի հերթական նիստում ընդունվել է ԱՊՀ երկրների ագրարային ընդհանուր շուկայի ստեղծման անհրաժեշտության վերաբերյալ որոշումը: Այս մասին «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հաղորդել է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության արտաքին կապերի վարչության պետ Մարտին Բալոյանը: Նիստի ժամանակ ճանաչվել է ԱԱՀ-ում առեւտրական եւ տնտեսական կապերի վերականգնման եւ զարգացման, ԱԱՀ-ի հարցերով խորհրդի մասնակից պետությունների տարածքներում շուկայական փոխշահավետ հարաբերությունների հիման վրա ապրանքների ազատ տեղաշարժման համար պայմանների ապահովման անհրաժեշտությունը: Հատուկ ընդգծվել է տարբեր ձեռնարկությունների, ֆերմերական եւ գյուղացիական տնտեսությունների միջեւ կապերի հաստատման եւ զարգացման, ինչպես նաեւ գիտատեխնիկական լրատվության փոխանակման անհրաժեշտությունը: Մ. Բալոյանը հաղորդել է նաեւ, որ հայկական պատվիրակությունն այցելել է գյուղատնտեսական տարբեր ձեռնարկություններ, մասնավորապես, Կրիկովի շամպայնի եւ տեսակավոր գինիների կոմբինատ, «Պորում բեն» գիտարտադրական միավորում: Նախնական պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել Հայաստանի եւ Մոլդովայի նմված կենտրոնների միջեւ կապերի վերականգնման եւ զարգացման վերաբերյալ:

ՆՏ

Չարաշահել է պաշտոնական դիրքը

Ձերբակալվել է Արեւելա-ղազախստանյան մարզի վարչակազմի ղեկավարի տեղակալ Մարատ Տատաեւը: Նրան մեղադրել են պաշտոնական դիրքը չարաշահելու մեջ, որը զգալի վնաս է հասցրել հանրապետության շահերին, մասնավորապես արտաքին-տնտեսային արժութային ֆոնդից ԱՄՆ-ի 500 հազար դոլլարի չափով պետական վարկ տեղական առեւտրային կառույցներից մեկին ապօրինի տրամադրելու մեջ: Վերջին տարիներին պաշտոնական դիրքերի չարաշահումները, իշխանության վերազանցումը եւ կաշառակերությունը Ղազախստանում մեղադրյալի աթոռին է նստեցրել շուրջ 1.5 հազար բարձրաստիճան պաշտոնյաների:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՍՈՒԼՂՈՒՍ

Վլադիմիր Սումեյկոն 14-րդ բանակի դուրսբերման օգտին

Մոլդովայի տեղեկատվական կենտրոնը հաղորդում է, Մերձդնեստրյան մարզից Ռուսաստանի 14-րդ բանակի դուրսբերման անհրաժեշտության մասին է հայտարարել երեկ [illegible] Դաշնության Խորհրդի նախագահ Վլադիմիր Շումեյկոն: «Չեչնիայի հակամարտությունը փորձը ցույց է տալիս, որ ճգնաժամային կետերից զենքը անհրաժեշտ է անհապաղ դուրս բերել», ընդգծել է նա:

Դաշնության խորհրդի նախագահի գտնում է, որ ժամանակավորապես Մոլդովայի տարածքում տեղաբաշխված Ռուսաստանի զորքերը բանակցությունների միջոցով պետք է [illegible] Նրանց թիվը

հասնում է շուրջ 6 հազարի: Միայն 85 զինծառայող է զորակոչված Ռուսաստանից: Մնացածները տեղի բնակիչներ են: Իսկ այդ վեց հազարի համար սպառազինությունը կուտակված է չափից դուրս. ավելի քան 50 հազար միավոր հրացան, շուրջ 300 միավոր զրահատեխնիկա, գրեթե 90 հազար տոննա ռազմամթերք, որն անհրաժեշտ է դուրս տանել:

Վլադիմիր Շումեյկոն հայտնել է, որ Ռուսաստանի պաշտպանության եւ արտաքին գործերի նախարարությունները մոլդովական կողմի հետ համատեղ նախապատրաստել են սպառազինությունների դուրսբերման գրաֆիկը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Բաքու. Լրագրողներին բռնել են ղեկավարներին ծաղրելու համար

«Հետաքննության ընթացքում ապացուցվել է ձերբակալվածների մեղքը եւ բացահայտվել են Այազ Ալիեւի, Ասիմ Ահմեդլիի, Նազիմ Մամեդովի եւ [illegible] աջակիցը ուժերը», [illegible] հայտնել է դատախազության փաստաբան Ռազիմ Ալլահվերդիեւը: Նա նշել է, որ այդ մարդիկ մամուլացիեն «Չեշմե» («Դարակ») երգիծական լրագրի թողարկմամբ, որում ոտնահարվել է Այազ Մութալիբովի, Աբուլֆազ Էլչիբեյի եւ Հեյդար Ալիեւի արժանապատվությունը: Դատախազի վկայությամբ, ձերբակալվածներին մեղադրանք է ներկայացվել քրեական օրենսգրքի 188-րդ հոդվածի 6-րդ մասի «Ադրբեջանի նախագահի պատվի ու արժանապատվության ոտնահարում», որի համար սահմանված է 6 տարվա ազատազրկում: Բայց դատախազը չի նշել, թե լրագրի հոդվածներից որ նյութերում է ոտնահարվել նախագահի արժանապատվությունը:

ՏԱՐԱԾՔ

Ուկրաինա. Պահանջվում է գործադիր եւ օրենսդիր իշխանությունների զատում

Ուկրինֆորմը հաղորդում է, Ուկրաինայի կառավարության նոր կազմը կձեւավորվի հանրապետության ԳԽ-ի կողմից իշխանության մասին օրենքի ընդունումից հետո, ապրիլի 5-ին Կիեւում կայացած մամլո ասուլիսում հայտարարել է Ուկրաինայի նախագահի առաջին օգնական Ալեքսանդր Ռազումկովը: Նախագահի կուսակցի առաջին օգնականն այն կարծիքն է հայտնել, որ առանց իշխանության գործադիր եւ օրենսդիր ճյուղերի միջեւ լիազորությունների հստակ սահմանազատման երկրում դժվար կլինի բարեփոխումներ իրականացնել: «Երբ կառավարությունն այսուհետեւ էլ միաժամանակ ենթարկվի թե նախագահին, թե խորհրդարանին, ապա իրադրությունը հազիվ թե փոխվի», ընդգծել է Ալեքսանդր Ռազումկովը: Մյուս կողմից, ինչպես հաղորդում է Ուկրինֆորմը, «ԱՊՀ երկրների տնտեսական դաշինքում Ուկրաինայի գործունեության ակտիվացումը ողջամիտ տակտիկա է ներկա փուլում», գտնում է Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչման: Նա ապրիլի 5-ին Ուկրաինայի խորհրդարանում ելույթ է ունեցել երկրում սոցիալ-տնտեսական դրության մասին ամենամյա զեկուցումով:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Հունաստանը պատրաստ է օգնել Ադրբեջանի քուրդերին

ԲԱՔՈՒ, 5 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Բաքվում Հունաստանի դեսպանությունը հայտարարեց, որ իր երկրի կառավարությունը պատրաստ է Ադրբեջանի մի շարք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների նյութական օգնություն ցույց տալ հումանիտար եւ քաղաքական գիտությունների գծով, բարգմանական գործում, երաժշտության, հնագիտության, պատմության, ազգագրության, մարդաբանության բնագավառներում կրթության համակարգը զարգացնելու համար:

Ռուսաստանի ուսուցիչները աղքատության նվազագույն գծից ցած վիճակում

Ռուսաստանի կրթության աշխատողները գտնվում են նախագործադուլային վիճակում: Ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, դա պարզվել է լուսավորության աշխատողների արհմիության երեքշաբթի օրը բացված երկրորդ համագումարում: «Իրենց նյութական դրությամբ ուսուցիչները այժմ գտնվում են աղքատության նվազագույն գծից ցած վիճակում ճիշտ այնպես, ինչպես հենց կրթության ոլորտը», իր ելույթում հայտարարել է արհմիության նախագահ Վլադիմիր Յակովլեւը: Նրա ասելով, 1995 թվականին այս բնագավառը կստանա ֆինանսավորման անհրաժեշտ ծավալի միայն 10-50 տոկոսը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Անդրադարձ

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Աշոտ Բլեյան. «Ես պնդում եմ, որ ելք կա՝ որպես բազում ելքերի հանրագումար»

Լուսավորության նախարարի պաշտոնակատար նշանակվելուց անմիջապես հետո մամուլում և ասուլիսներում արտահայտած տեսակետների, «հրձիգ» հայտարարությունների հետո, որոնք հասարակության ու մամուլի կողմից, նաև «Ազգի», արժանացան համապատասխան վերաբերմունքի, այսօր մեր թերթին ուղարկված իր գրության մեջ պրն. Ա. Բլեյանը փորձում է ավելի սթափ և համապարփակ ներկայացնել հատկապես ուսուցիչների սոցիալական վիճակին և կառավարության կրթական բյուջեին վերաբերող պատճառներն ու պարտավորվածությունները: Անտարակույս, նախարարի պաշտոնակատարից մենք սպասում էինք ավելին՝ կրթական-դաստիարակչական մարզում ՀՀ կառավարության ընդհանուր քաղաքականության, ծրագրի ներկայացումը, որպեսզի ըստ էության, անկիրք խոսակցության ծավալվի այս կարևորագույն բնագավառի հեռանկարների շուրջ: Վերջավորության առնենք, որ արդեն հաճախակի է դարձել, որ յուրաքանչյուր նախարար ու գերատեսչության ղեկավար իր ղեկավարած մարզը երկրներից խոսելով, հետո ու դյուրամատչելի պատճառաբանության է դարձել «պաշտպանության ծախսերը», որն իր հերթին վեր է ածվել անմերձենալի և անհերքելի պատճառի տակառի:

Մեր երեխաների հանրակրթության ճակատագիրը դժվարությունով բոլորս այսօր [illegible] [illegible]րության առաջ ենք: 600 հազար աշակերտի և 100 հազար մանկավարժի հանրակրթության բարվոք կազմակերպումը ծավալուն և բարդ գործ է, միայն պետական ուժերով և միջոցներով պետության կայացման այս փուլում՝ անիրագործելի:

Պետք է օգտագործել այս հնարավորությունը ևս և փորձել կառավարությանը՝ հանրակրթության այսօրվա անմխիթար վիճակի համար, հաստատ իմանալով, որ կառավարությունը ոչ թե չի ուզում կամ անընդունակ է փոխել վիճակը, այլ ակնհայտորեն չեն բավարարում ֆինանսական միջոցները: Հանրակրթական դպրոցը, ուսուցիչը չեն շահում այս փորձությունից, դպրոցն ու ուսուցիչն օգտագործվում են որպես միջոց: Այս վերաբերմունքը, պետության կայացման այս փուլում, մերժելի է:

Դպրոցի գործերի ընկումն այսօր պահանջում է հասարակության, պետության բոլոր ուժերի անճախանդեղ համախմբում, հանրակրթության նոր ուղի կազմակերպում, երբ կրթության նկատմամբ պահանջատիրոջից պարտավոր ես վերածվել նրա բարեփոխման ակտիվ մասնակցի: Որպես լուսավորության նախարար և պաշտպանվող, որպես ուսուցիչ ու ծնող, օգտվում եմ հնարավորությունից նորից արձանագրելու այս, մեր գործում գլխավորը:

Ասվածը հետո է ցույց տալ կրթության խնդիրներից խնդրի՝ ուսուցչի կենսապահովման հարցում: 60 հազար ուսուցչի ապահովումը [illegible] շատ ընդունելի աշխատավարձով, ամսեկան 20 հազար դրամ, կդառնանքի պետական բյուջեում աշխատավարձի մասում ունենալ 36 մլն դոլլար: Ինչ անես, եթե 1995 թ. կրթության բյուջեն ընդամենը 28 մլն դոլլար է: Սա կայն, օբյեկտիվ անհասության արձանագրումը մեր երեխայի կրթությանը, ոչինչ չի ավելացնում: Ես պնդում եմ, որ ելք կա՝ որպես բազում ելքերի հանրագումար.

1. Հանրակրթության կառուցվածքային բարեփոխումների շնորհիվ կրթական բյուջեի բեռնաթափումից ազատվող միջոցներն օգտագործել որպես ուսուցչի լրավճար: Համաշխարհային բանկի հետ մենք սկսել ենք կրթության զարգացման ծրագրի նախապատրաստումը: Սա թույլ կտա բյուջեի մի մասն ուղղել ուսուցչի աշխատավարձի բարձրացմանը:

2. Մասնակի վճարովի ուսուցում ավագ դպրոցում, վճարովի կրթական ծառայություններ՝ միջին ու կրտսեր դպրոցում, ուսուցչի խրախուսման ֆոնդերի ստեղծում՝ հանրապետությունով մեկ, այն պայմանով, որ այս միջոցները բացառապես ուղղվեն ուսուցչի աշխատավարձի բարձրացմանը:

3. Սաղնախիրական օգնության նորովի կազմակերպում, երբ ուսուցչությունը համասարած չի դիտարկվում որպես անապահով խավ, այլ էական օգնություն են ստանում միայն նյութապես անապահով ուսուցիչները: Այս գործը շատ հանգիստ կարող է իրականացնել ուսուցչական միությունը, դպրոցական արհիմոդը:

4. Կառավարությունն արդեն ընթացք է տվել լուսնախարարության բնակարան չունեցող ուսուցիչների օ-րինական պահանջը 12 տարում լուծելու առաջարկին, իսկ տեղական իշխանությունների գործկոմները հրապարակավ ստանձնել են ուսուցիչների տրանսպորտային ծախսերի լրիվ փոխհատուցման պարտավորությունը:

5. Մի շարք հիմնարկ-ձեռնարկություններ դիմել են լուսնախարարություն՝ [illegible] աշխատավարձը աշխատավարձերի ավելացնելու առաջարկով: Մոտ օրերս նախարարության կոլեգիան կանդրադառնա այս առաջարկին: Ինչն է խանգարում, որ հանրապետությունով մեկ բոլոր պետական ու ոչ պետական ձեռնարկությունները ստանձնեն մի շարք ուսուցիչների խրախուսման գործը:

Մանուկների կրթության պատվիրատուները՝ ընտանիք, համայնք, հասարակություն, պետություն, հանրության ինքնավերարտադրման և համակեցության շահերից ելնելով, ծգտում են հնարավորին չափ կատարյալ կրթության ու դաստիարակության: Հանրակրթությունը եղել և մնում է զարգացող հասարակության և առաջադիմող պետության սյունակը: Մեզ անընդհատ ուրախացնում է սոցիալ-տնտեսական զարգացման խելամիտ ու ամբողջական ծրագրի, այդ ծրագիրն հետևողականորեն ու հաստատակամ իրագործելու՝ իշխանությունների, իր պետության հեռանկարի պահանջն ունեցող հասարակության իրողությունը:

Լուսավորության բնագավառի աշխատողներս պիտի առավելագույնս օգտվենք այս բարենպաստ հնարավորությունից: Հանրակրթության բարեփոխման ուղենիշների՝ ծրագրային նշանակության փաստաթղթի ընդունումը կառավարության կողմից, բարեփոխման ծրագրի նկատմամբ ուսուցիչների դրական վերաբերմունքը (վերջին վկան՝ Գյումրի քաղաքի գիտագործնական կոնֆերանսի ընդունած կոչը), կառավարության, Գերագույն խորհրդի կրթության հանձնաժողովի կոնկրետ գործի վերածվող վճռականությունը, մի տեսակ թմբիրից ու երկար անգործունեությունից կենդանացող դպրոցը, իհարկե, հուսադրող են:

Հանրակրթության գլխավոր պատասխանատուն, իհարկե, պետությունն է, կառավարությունը, պետական բյուջեն: Ըստ 1995 թ. պետական բյուջեի նախագծի՝ հանրակրթությանը հատկացված է 11,4 միլիարդ դրամ, որը կազմում է ամբողջ բյուջեի ծավալի 9 տոկոսը: Շա՞տ է, թե քիչ: Իհարկե քիչ է, եթե նկատի ունենանք հանրակրթության անզամ հանետս պահանջները: Բայց ինչի՞ հաշվին ավելացնել այդ գումարը՝ պաշտպանության ծախսերի՞... Այնպես որ, 11,4 մլրդը այն առավելագույնն է, որ հնարավոր է պետական բյուջեից հատկացնել հանրակրթությանը:

Պետական միջոցների սահմանափակությունը պարտադրում է այս տարի գնալ հանրակրթության կառուցվածքային բարեփոխումների, ունենալ հանրակրթության ավելի խելամիտ, ճկուն ու նվազ ծախսատար կազմակերպում, որը տեղավորվի այսօր ձևավորվող տնտեսակարգում:

ԱՇՈՏ ԲԼԵՅԱՆ,
ՀՀ լուսավորության նախարարի պաշտոնակատար

ՀԱՅԵԼԻ

Ուրիշ էլ ով պիտի մեզ ճանաչի, եթե ոչ մենք

Ըստ խմբագրությունից ինձ հասած տեղեկությունների, Մոսկվայում հայերիս մի մասի անվայել վարքի ու մեր ազգային բնավորության որոշ բացերի վերաբերյալ վերջին իմ նյութը («Ազգ», 19 հունվար, 1994թ., «Ով՞ պղծեց ազգության՝ «Մոսկվայում») ընդհանուր առմամբ բարենպաստ արձագանք է գտել «Ազգի» ընթերցողների շրջանում: Ես լավ եմ հասկանում, երբ մենք սկսել ենք ավելի անաչառ լինել լույս սփռում մեր ազգային նկարագրի, աշխարհում մեր զբաղեցրած տեղի հանդեպ և այլն: Բայց նրան հաև երևույթի իմ հին ու նոր ծանոթների հեռախոսազանգեր, որոնցում որոշակի դժգոհություն էր հայտնվում մեզ «պախարակելու» համար: Չեն եղել կին եղած մենք բարձր ազգ ենք, հարուստ պատմության անենք, մշակույթ և այլն: Դատողություն է առաջացնում մի բան. եթե ուրիշի խոսքը մենք հիվանդագին ենք ընդունում, այդ դեպքում ավելի լավ չի՞ լինի, եթե մենք ինքներս վերլուծենք մեր բոլոր լավ ու վատ կողմերը, որպեսզի կարողանանք սրանք մեղմել անձնական ինքնագնահատման հարցում: Այո, անպայման անհրաժեշտ է. Ռուսաստանում, Ռուլանդիայում, Բելառուսում շատերը մեզ չեն սիրում: Բայց արդյո՞ք միայն տանտերերն են մեղավոր և ոչ թե անկոչ հյուրերը: Տեսնել, թե ինչպես Մոսկվայի հայ համայնքի համախմբերից մեկի ժամանակ պատմեց, որ Հայաստանի կենտրոնական գրադարաններից մեկի տնօրենը (չեմ հիշում ով) ի լուր ամենքի հայտարարել է, թե ինքը պատրաստ է աշխատավարձի կեսն տալով, ճանի որ գրադարանի գրականության կեսը ռուսերեն է: Եթե սա է հայրենասիրությունը, ապա ես լռում եմ: Իսկ եթե չեմ լռում, ուրեմն պիտի ինձ թույլ տամ ասել, որ ավելի վատ հայրենասիրություն (հայասիրություն) դժվար է պատկերացնել: Եթե հայ ժողովուրդը դեռևս հնարավորություն ունի ռուսերենով հաղորդակցվելու համաշխարհային ճաշակակիրությունը, ապա դրա համար ռուսերենը պետք չէ նզովել: Ռուսներնրին հեռախոսազանգից հետո ես առավել ուշադրությամբ սկսեցի հետևել մոսկովյան մամուլին՝ փնտրելով նյութեր մեր հայրենակիցների «խաչագործությունների» մասին: Այնուհ, նաև գրերի: Առանց որևէ մեկնաբանության ներկայացնում եմ մոսկովյան մեկ թերթի բաուագիտերեն մի քանի համարում տպագրված «գովազդները»: Կարդացեք ու ինքներդ եզրակացություն արեք: Ծննդանդ մեր նախորդ հրապարակման մեջ արտահայտված գլխավոր միտքը մոսկվացին այս օրերին մեր մասին կարծիք է կազմում հակկական ավեւտի, գիտության, ընդհանրապես ճաշակակիրության պրոպագանդման բացակայության պայմաններում, տեղի մամուլում գրեթե ամեն օր լույս տեսնող հանցագործ աշխարհում մեր ազգակիցների «խաչագործություններից»:

Սպանություններ

Հինգշաբթի օրը Մոսկվայի Լենինի պողոտայում իր տան մուտքում դանակով հասցված 20 վերքով և կտրված կոկորդով հայտնաբերվեց «Վարդան» ՍՊԸ (անցյալում Օկտյաբրսկի շրջանի բանջարեղենի բազա) տնօրեն պարոն Վարդանյանի դիակը: Նա 30 տարուց ավելի գլխավորում էր այդ ձեռնարկությունը և մոտիկից ծանոթ էր քաղաքի վարչական բազմաթիվ ղեկավարների հետ: Առայժմ միլիցիայի աշխատակիցները չեն շտապում հետևություններ անել դասախարի դրդապատճառների առնչությամբ: Բայց այն փաստը, որ մարդասպանները դրամ և թանկարժեք իրեր չեն վերցրել, թույլ է տալիս հետևություն անել, որ նրանց հետաքրքրում էր միայն պարոն Վարդանյանի կյանքը:

Երևանյան ֆիրմայի մենեջերը կոտտերտասիկի վարիչի դեմ

Երկուշաբթի օրը մայրաքաղաքի Հյուսիսարևմտյան օկրուգի ՆԳ շրջանային վարչության դիմաց «Ակսոլյուրիսկ» զարդամաշինական կոոպերատիվի 59-ամյա վարիչը: Նա պատմեց, որ անհայտ սպանակները իրենից պահանջում են 50 հազար դոլլար: Որոշվեց բռնարարների ձերբակալել պահանջվող գումարի հանձնման պահին: Եղրադկները գործարարին առաջարկեցին հանդիպում ունենալ մարտի 7-ին, ժամը 13-ին Աշխարհագրի փողոցում:

Նշված ժամից առաջ դիմացի վայրը շրջափակեցին օպերատիվ աշխատողները: Բռնաբարները հանդիպման եկան երկու ավտոմեքենայով: Հասուն լռմոյլով թեթևակի նշված փողերը հազիվ էին հայտնվել նրանց ձեռքին, երբ հանցագործների դասակներին հայտնվեցին ձեռնակապեր: 9 ձերբակալվածների մեջ կան Հայաստանի, Մոսկվայի, Մոսկվայի մարզի և Ի. վանովոյի բնակիչներ: Նրանցից մեկը Երևանի «Թեուս» ֆիրմայի մենեջերն է: Խուզարկության ժամանակ հանցագործներից առգրավվեցին F-1 մարտական նռնակ և Մակարովի ատրճանակի փամփուշտներ: Այն կապակցությամբ, որ ճնճությունը բռնաբարներին կասկածում է կազմակերպված հանցախմբերի մասնակից լինելու մեջ, նրանց բոլորը 30 օր կպահեն տակ-ին. ամնվել:

Մահացու ավարտով հանդիպումներ Մոսկվայում

Ուրբաթ օրը Մոսկվայում առաջին կրակոցները որոտացին միայն երեկոյան, ժամը 19.40-ին: Ռոկոսովի փողոցի 8-րդ տան 2-րդ մասնաշենքի 2-րդ մուտքի մոտ հայտնաբերվեց գլխի հրազենային վերքից սպանված 22-ամյա պարոն Չերկասովի մարմինը: Մոտերում հայտնաբերվեցին 7,62 մմ տրամաչափի պարկուճներ: Որոնման շնորհիվ ժամը 23.30-ին կալանավորվեց կասկածյալը՝ Մոսկվայի մարզի 32-ամյա մի բնակիչ, առանց որսալի գրպանների, ոռի մոտ ինքնաձիգն հրացան կար:

Հաջորդ օրը 14.00-ին Վերխնիե Պոլյա փողոցի ավտոտնակի տարածքում հայտնաբերվեցին գլխի հրազենային մի քանի վերքերից սպանված 22-ամյա պարոն Կարդանովի և 25-ամյա պարոն Գուլյայի մարմինները: Երկուսն էլ Մոսկվա էին եկել Վրաստանից: Պատահարի պատճառը պարզվում է: Հանցագործության մեջ կասկածվում են Հայաստանի երկու քաղաքացիներ:

Հայտնի կոմբինատորին բերեցին Ամերիկայից

Անցյալ շաբաթավերջին ԱՄՆ-ի հատուկ ծառայությունների աշխատակիցները Ռուսաստանի իշխանություններին հանձնեցին հատկապես վտանգավոր խարդախ Մանուկյանին: Ինչպես արդեն հաղորդել է մեր թերթը, նրան անհրկյան թռավող ձերբակալել էին ամերիկյան իրավապահ մարմինների աշխատակիցները այցագրային խախտումների մեղադրանքով: Ըստ տարածված, որ պարոն Մանուկյանն արդեն վաղուց որոնում են կազմակերպված հանցագործության դեմ պայքարի մոսկովյան խուզարկուները՝ ռուսական մի շարք բանկերից մի քանի հարյուր հազար դոլլարի հափշտակման համար: Ռուս խուզարկուների տեղապահում նա հայտնվեց կեղծ ֆիրմաների շահախնդրությունների հեսաքննության ընթացքում: Խուզարկուները պարզեցին, որ անցյալ տարվա սկզբներին ոմն պարոն մայրաքաղաքում հիմնել էր «Պոմա» և «Նոնսենսա» կեղծ ֆիրմաները: Սարքովի պայմանագրերի և կեղծ երաշխիքների շնորհիվ, խարդախը կարողացել էր մայրաքաղաքի յոթ խոշորագույն բանկերից մի քանի վարկ ստանալ: Ֆիրմաների հաշվիններից փողերի փոխանցումից հետո ֆիրմաները խորհրդավոր կերպով անհետացել էին: Օպերատիվ աշխատողներին պարզեցին, որ կեղծ ֆիրմաները կազմակերպել է իրենց արդեն լավ հայտնի, նախկինում դատված 34-ամյա հայաստանցի պարոն Մանուկյանը: Ռուսաստանի տարածքում հանցագործի որոնումները հաջողություն չառաջացրեցին և հետախուզության աշխատակիցները օգնության համար դիմեցին օտարերկրացի գործընկերներին: Շուտով պարզվեց, որ պարոն Մանուկյանը կեղծ արտասահմանյան անձնագրով և կեղծ այցագրով մեկնել է ԱՄՆ: Անցյալ շաբաթ նա ըստ միջկառավարական համաձայնագրի փոխադրվեց Մոսկվա: Ներկայումս ճնճությունը փորձում է գտնել հափշտակված միջոցները: Արժե նշել, որ պարոն Մանուկյանի ակտիվների հետաքննության ընթացքում նրա հափշտակած միջոցների գումարը հասավ 2,6 մլն. դոլլարի:

Ուրբաթ օրը կազմակերպված հանցագործությունների դեմ պայքարի վարչության աշխատակիցներն այցելեցին «Ռամոնա» կառուցված ֆայլին ստորաբաժանման գրասենյակ (դիվանագիտական կորպուսի բնակարանների նորոգում): Այնտեղ ձերբակալվեց ֆիրմայի գլխավոր տնօրեն Յուրի Յարամիշյանը: Վերջերս «Ռամոնան» Դաշնային ինվեստիցիոն բանկի հետ պայմանագիր էր կնքել իր գրասենյակում տարադրամի փոխանակման կետ բացելու մասին: Փաստաթղթերի համաձայն, բանկը ոչինչ չպետք է վճարեր հարկապահների վարձակալման համար: Այդուհանդերձ, փոխանակման կետը բացվեց և այնտեղ սկսեցին աշխատել բանկի գանձապահներ Հակոբովան և Իսրայելովան: Սակայն խախտելով ֆինանսական օրենսդրությունը, կետի աշխատանքի մասին հավելեսվությունները բանկ էին ներկայացվում շաբաթական միայն մեկ անգամ: Նույն ժամանակահատվածում էլ կատարվում էր գանձումը: Բացի դրանից, պարզվեց, որ Յուրի Յարամիշյանը փոխանակման կետում օգտագործում էր նաև իր անձնական փողերը: Ֆինանսական փաստաթղթերն ստուգելիս օպերատիվ աշխատողները հայտնաբերեցին տեղեկագրերում չնշված ավելի քան 10 հազար դոլլար և 36 մլն. ռուբլի: «Ռամոնայի» մի շարք ղեկավարներ և գանձապահները հարցաքննությունից հետո արձակվեցին, իսկ պարոն Յարամիշյանը կալանավորվեց:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Մոսկվա

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

Ա.Մ.Ն.-ի պետքարտուղարության նախարար Ուիլյամ Փերրին ապրիլի 3-ին Մոսկվայում հայտարարել է, որ Թեհրանի անբարույց ձգտումը միջուկային սպառազինություններ ձեռք բերելու համար կասկածից վեր է այժմ։ Նա ասել է, որ ԱՄՆ-ի տեսակետով Իրանը ռազմական նպատակներ է հետապնդում։ Մինչեւ գլի մայիսի սկզբներին նախագահ Քլինթոնի Մոսկվա կատարելիք այցի ժամանակ նրա նախագահները պիտի ունենան վերագնահատելու իրավիճակը։

Ըստ «Նյու Յորք թայմզի», Վաշինգտոնը պատրաստ է իբրեւ փոխհատուցում Իրանի հետ կնքված պայմանագրից հրաժարվելու դեպքում գիայի կենտրոն, որից հետո գերմանացի փորձագետների մասնակցությամբ կազմվեց համատեղ աշխատանքային խումբ։ Բուշեհրի նախագիծը, հակառակ տեխնիկական ու ֆինանսական բարդությունների, կապված նավթի գների կտրուկ անկման հետ, հաջող ընթացք ունեցավ։ Մինչեւ իսլամական հեղափոխության հաղ-

ՇՐՋԱՆ

Ռուսաստան-Իրան հարաբերությունները փորձության բովում

ԱՄՆ-ը կկարողանա՞ համոզել Ռուսաստանին չեղյալ համարել Իրանի հետ միջուկային համագործակցությունից

Նույն ժամանակ Փերրին նշել է, որ Իրանի Իսլամական Հանրապետության հետ ատոմային համագործակցության վերաբերյալ պայմանագրից հրաժարվելը նյութական վնաս կպատճառի Ռուսաստանին, այդ իսկ պատճառով, ավելացրել է Փերրին, դժվար կլինի համոզել Մոսկվային ձեռնպահ մնալ նման համագործակցությունից։

Այնուամենայնիվ Ուիլյամ Փերրին փորձում է համոզել իր ռուս գործընկերներին եւ խոստանում Ռուսաստանին խանձնել Իրանի կողմից միջուկային զենքի համար պլուտոնիում արտադրելու հավանականության ապացուցող փաստեր։ Սակայն «Նյու Յորք թայմզի» ապրիլի 3-ի համարում արդեն իսկ նշված է, որ ԱՄՆ-ը, նպատակ ունենալով համոզել Ռուսաստանին չեղյալ համարել Իրանին ատոմային ռեակտորներ վաճառելու վերաբերյալ փեբրվարի 8-ին կնքված պայմանագիրը, Մոսկվային է հանձնել ռազմահետախուզական տվյալներ, որոնք ապացուցում են, թե Իրանը ձգտել է միջուկային զենք արտադրելու համապարփակ մի ծրագիր, իսկ Մոսկվայի համագործակցությունը Թեհրանի հետ ավելացնում է ընդհանուր կենդանություն այդ ծրագրի արագ իրականացմանը։ «Նյու Յորք թայմզը» նշում է, որ գաղտնի տվյալների փոխանցումով, Վաշինգտոնը մտադիր է հող նախապատրաստել, որպեսզի Ռուսաստանին հասցրած նյութական վնասի, Մոսկվային տրամադրել մեծաքանակ վարկեր եւ ռուս ատոմագետներին հնարավորություն տալ ներգրավվել ԱՄՆ-ի կողմից տարբեր երկրներում իրականացվող օբյեկտների աշխատանքներում։

Մոսկովյան այցի ժամանակ ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության նախարարը նշել է, որ Իրանը, գտնվելով նավթային օվկիանոսի վրա, իր էներգետիկ պահանջները բավարարելու համար կարիք չունի ատոմակայանների, եւ ատոմային ռեակտորների ձեռնահաս լինելու Թեհրանի տենդագին ձգտումը առնվազն կասկածելի է հարուցում։

Անշուշտ Փերրին տեղյակ է, որ Իրանի Բուշեհր քաղաքի ատոմակայանի հիմքը դրվել է դեռեւս 1974 թվականին նույն նավթային օվկիանոսի վրա գտնվող միապետական Իրանում։ Սակայն այն ժամանակ ԱՄՆ-ը եւ Արեւմուտքը մտահոգված չէին Իրանի հզորացմամբ։ Ընդհակառակը, Իրանի նախահեղափոխական վարչակարգը համարվում էր ԱՄՆ-ի նախանշած «Մեծ քաղաքակրթության» ծրագիրը կյանքի կոչելու համար։ Իսկ Իրանի միապետն իր ծրագրերի իրականացումը պայմանավորում էր հզոր ատոմակայանների կառուցմամբ։

Շինարարական աշխատանքներն իրականացնելու համար 1974 թ. Իրանում ստեղծվեց ատոմային էներգիայի կենտրոն, որից հետո գերմանացի փորձագետների մասնակցությամբ կազմվեց համատեղ աշխատանքային խումբ։ Բուշեհրի նախագիծը, հակառակ տեխնիկական ու ֆինանսական բարդությունների, կապված նավթի գների կտրուկ անկման հետ, հաջող ընթացք ունեցավ։ Մինչեւ իսլամական հեղափոխության հաղթանակը իրականացվել էր ատոմակայանի առաջին բլոկի շինարարության 95 եւ մոնտաժային աշխատանքների 70 տոկոսը, իսկ Իրան տեղափոխված սարքավորումների մեծ մասը պատրաստ էր։

Սակայն այդ ընդգրկառում ծախսի բազմաթիվ ժառանգությունը իրականացման պատերազմի հետեւանքով ավերված Բուշեհրի կիսակառույց ատոմակայանը եւ Սորփանում այդ ատոմակայանի համար կարիք պատրաստող սարքավորանքի շենքն էր։

Իսլամական հեղափոխության հաղթանակից հետո ԱՄՆ-ը մտահոգությամբ էր հետեւում Իրանում իշխանության գլուխ անցած հեղափոխական մուսուլմանների քայլերին, համարելով նրանց որեւէ ստանդարտի չհամապատասխանող անկառավարելի ուժ։ Այդ պատճառով էլ ԱՄՆ-ի ճնշմամբ Գերմանիան դադարեցրեց ատոմակայանի շինարարական աշխատանքը։ Եւ ահա Իրանը փորձում է վերականգնել պատերազմի հետեւանքով վնասված իր տնտեսական անկախության ապահովող կարեւոր օբյեկտները, այդ թվում նաեւ Բուշեհրի ատոմակայանը, հաշվի որ այդ կառույցի համար ծախսվել են հսկայական միջոցներ։ Վաշինգտոնը կկարողանա՞ արդյոք վերահամոզել Մոսկվային։

Գ. ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Պատմագիտության թեկնածու

ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

Սադդամը նոր հիշեց, որ Թուրքիան մտել է իր տարածք

Թուրքական մամուլը հաղորդում է, որ թուրքական զինված ուժերի գործողությունները Հյուսիսային Իրաքում շարունակվում են լայնածավալ կերպով։ Իրաքի տեսության ղեկավար Սադդամ Հուսեյնը, մարտի 3-ից տասնօրյակի առաջին օրերին Թուրքիայի ներխուժումից հետո առաջին անգամ հայտարարեց, որ Թուրքիան խախտում է Իրաքի տարածքային ամբողջականությունը։ Թուրքիայի վարչապետ Թանսու Չիլլերը ամերիկյան CNN հեռուստակայանին տված հարցազրույցում հայտարարել է, որ ռազմական գործողությունները չեն դադարի մինչեւ Հյուսիսային Իրաքը չմաքրվի PKK-ականներից։ Թուրքական ԱՆԱՊ կուսակցության նախագահ Մեսութ Յըլմազը, որը նույնպես ԱՄՆ-ում է, նույն հեռուստակայանով հայտարարեց, որ զորակցում է հայտնում կառավարության գործողություններին։ Ըստ թուրքական մամուլի, սպանվել են շուրջ երկու հարյուր ահաբեկիչներ, «իսկ մնացածները չեն կարող խուսափել պատժից» ... չունեն բացի հանձնվելուց»

ԼՏ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Խորհրդայինները այրել են Հիտլերի եւ նրա կնոջ աճյունները

ՅԱՄԲՈՒՐԳ, 3 ԱՊՐԻԼ, AP։ Ըստ գերմանական «Դեր Շպիգել» հանդեսի, 1970 թ. խորհրդային նախկին ղեկավարների հրահանգով հրկիզվել է Ադոլֆ Հիտլերի աճյունը, դա նեոնացիստների ուխտագնացություններից զերծ պահելու մտավախությամբ։ Նախկին բռնակալի եւ նրա կնոջ՝ Եվա Բրաունի աճյունները հանվել են Բեռլինի մոտ Մագդեբուրգ քաղաքի գերեզմանատնից, 1970 թ. ապրիլի ... ի միջոցով։ Միաժամանակ գերեզմանափոսերից հանվել են հիտլերական Գերմանիայի պրոպագանդայի նախարար Յոզեֆ Գեբելսի, կնոջ եւ նրանց ... զավակների աճյունները։

Շիման խումբը շարունակում է մահմեդական ղեկավարության ճնշումը

Նախկին Հարավսլավիայի գծով «Շիման խմբի» մասնակիցները, որի ... ում ընդգրկված են Մեծ Բրիտանիայի, Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի, Ֆրանսիայի եւ Գերմանիայի բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ, երեքշաբթի օրը Մեծ Բրիտանիայի մայրաքաղաքում տեղի ունեցած կարճատեւ հանդիպմանը որոշել են շարունակել ճնշումը Բոսնիայի ղեկավարության վրա, որպեսզի այն երկարաձգի հրադադարի մասին գործող համաձայնագիրը, որի ժամկետը լրանում է այս ամսվա վերջին։ Ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, խմբի ... ծինք ծրագրում են մոտակա ժամանակներում այցելություններ ... րադ, Զագրեբ եւ Սարաեւո։

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Ո՞ւմ են պատկանում Սպրատլի կղզիները

Սպրատլի կղզիները եւ Պարասելյան կղզիները պատկանում են Վիետնամին եւ այլ պետությունների կողմից դրանց նկատմամբ ցուցաբերված ամեն մի հավակնություն անօրինական է։ Այս կարծիքն է հայտնել ապրիլի 4-ին «Իոմիուրի» թերթում հրապարակված հարցազրույցի մեջ Վիետնամի կոմկուսի կենտկոմի գլխավոր քարտուղար Դո Միոյը։ Վիետնամն այժմ ակտիվորեն ուժեղացնում է իր ռազմական ներկայությունը Սպրատլի կղզիներում, որին հավակնում են տարածաշրջանի մի ամբողջ շարք պետություններ, ներառյալ Չինաստանը եւ Թայվանը։

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Մ. Դյուրանին ցմահ բանտարկություն

Ֆրանսիսկո Մարտին Դյուրան, որն անցած տարի կրակ էր բացել Սպիտակ տան վրա, մեղավոր է ճանաչվել ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի վրա մահափորձ կատարելու մեջ։ Ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակիցը Վաշինգտոնից, այս որոշումն է կայացրել երեքշաբթի օրը Վաշինգտոնի համադաշնական դատարանը, որտեղ լսվել է այդ գործը։ Հիմնվելով վկաների հետ ունեցած զրույցների, ինչպես նաեւ Դյուրանի անձնական փաստաթղթերի ստուգումների վրա, հետաքննությունը հանգել է այն եզրակացության, որ նա նախագահին սպանելու ծրագիր է մշակել։ Այժմ Դյուրանին սպասում է ցմահ բանտարկություն։

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Սկսվել է հրաժարվումը նախագահական բազկաթոռի շուրջ

Եկող տարի լրանում է ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի նախագահական մանդատի ժամկետը։ Երկրում արդեն սկսվել է հրաժարվումը նախագահական բազկաթոռի շուրջ։ Բազմաթիվ թեկնածուներ են դուրս գալիս հանրապետական թեկնածուներ։ Նրանցից երեքի մասին է մեր հրապարակումը։ Ամերիկյան նախընտրական երկրի բնակչության ... ռեսպուբլիկանների ... 40 տարի ... ԱՄՆ-ի ... Կոնգրեսի ... Սպիտակ տունը։

Դոուլը մտադիր չէ՞ վերընտրվել

Բոբ Դոուլը՝ ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի Սենատում հանրապետական մեծամասնության ղեկավարը, առաջին անգամ չէ, որ պատրաստվում է մեկնարկել նախագահական վազքում։ Նա փորձում էր կուսակցական ընտրությունը անցնել դեռ 1988 թվականին։ Ռոբերտ Դոուլը մասնակցել է Համաշխարհային երկ-

րորդ պատերազմին, ծառայել վաշտի հրամանատար Իտալիայում, ծանր վիրավորվելու պատճառով չի գործում աջ ձեռքը։ (Դոուլին երկար ժամանակ բուժում էր դեղագործ թուրքիացի Քեբեկյանը, որին սենատորը երախտապարտ է եւ դա մեծապես նշում է)։ Խելքը, ազատ ընտանիքից սերած լինելը, հումորի մեծ զգացում ունի, ասում է շեղումը եւ դա մեծապես ընդգծում է։ Ընտրությունների օրը կլ-

ռանա նրա 73 տարին։ Եւ թեպետ Ռոբերտ Դոուլը պնդում է, որ ինքը «ուժերի ծաղկման տարիքի շղամարդ է», վաղորոք ակնարկում է, որ մտադիր չէ վերընտրվել նախագահի պաշտոնի համար։

Գրեմը լավ գիտի, թե ինքն ով է

Տեխասցի սենատոր Ֆիլ Գրեմն առաջինն սկսեց նախընտրական արշավը։ Նրա կենսագրությունում այնքան էլ հեշտ չէ գտնել «վարկաբեկիչ» նյութ, որից կարող էին օգտվել հակառակորդները։ Գրեմի հայրը զինվորական էր, նրա մահից հետո մայրը, ըստ ընտանեկան ավանդույթի, 14 տարեկան Ֆիլին կամ ավանդույթի, ուղարկեց զինվորական դպրոց։ Հետո ավարտեց համալսարան, փայլուն պաշտպանություն եւ տնտեսագիտական գիտությունների դոկտորի աստիճան։ 30 տարեկանում Գրեմը պրոֆեսոր դարձավ։ Անձնում Գրեմը պրոֆեսոր դարձավ։ Անձնային ու պատասխանատվությամբ լի խոնջ ու պատասխանատվությամբ չէ, որ համակվեց Գրեմը միանգամից չէ, որ համակվեց «հանրապետական մտայնությամբ»։ Նա ժողովրդականություն ձեռք բերեց որպես դեմոկրատ, երեք անգամ հաղթեց Ներկայացուցիչների պալատի ընտրություններում եւ 1984-ին նույն դարձավ սենատոր։ Սակայն հենց նույն տարում նա խզեց կապը դեմոկրատների հետ, աջակցելով Ռոնալդ

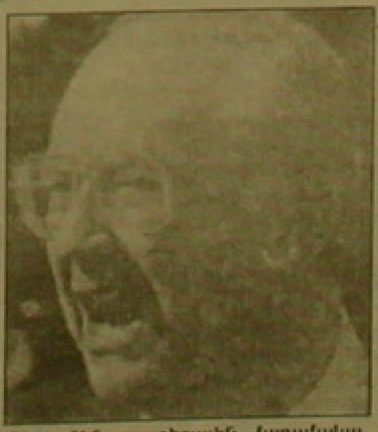

Ռեյգանին բյուջետային քաղաքականության ոլորտում։ Նյու Հեմփշիրում, անցյալ տարվա ավանդական ժողովում Գրեմը արեց առաջին կտրուկ հարվածը Բիլ Քլինթոնի հասցեին. «Իմ ծանրությունը Սպիտակ տան այժմյան տիրոջ, ես գիտեմ, թե ով եմ»։

Համառություն, փող, պրոֆեսիոնալ կերպով արշավը կազմակերպելու հնարավորություն՝ ընտրություններում հաջողության հասնելու բաղադրիչներ Ֆիլ Գրեմը ունի։ Սակայն, ինչպես հայտնի է, ամերիկացու համար դա դեռ քիչ է։ Նրան անհրաժեշտ է նաեւ իմանալ մասնավոր կյանքի նրբությունները։ Ուստի լրագրողներն արդեն հիմա ամեն կերպ «փորում են» Գրեմի տակը, ուսումնասիրելով նրա բոլոր գործարքները անցյալ գույքի վերաբերյալ, 1969 թվականին առաջին կնոջից բաժանվելու մանրամասնությունները, անձնական խնայողությունների չափերը եւ այլն։

«Նրա ծրագիրը մարդկանց դուր է գալիս։ Խնդիրն այն է, որ նրանց դուր չի գալիս ինքը, որպես անձնավորություն», այսպիսին է կարծիքը Նյու Հեմփշիրի տիպիկ հանրապետական Գրեմի մասին։ Իսկ ահա թե ինչ է ասում Դեյվիդ Քինին, որը մեծ է նախընտրական արշավում հանրապետական կուսակցության ռազմավարությունը. «Վերհիշեք, երբ դուք դպրոցում էիք, ձեր դասարանում ձեզանից խելոք մի տղա կար, որը յուրաքանչյուր օր կարծիք դուրս էր գալիս ապացուցելու այդ։ Գրեմը հենց այդպիսին է»։

«Ալեքսանդրը վտանգավոր է, որովհետեւ ոչ ոքի դեմ չէ»

«Նա վտանգավոր է, որովհետեւ ոչ ոք ուշադրություն չի դարձնում նրա վրա», հայտարարեց Դոուլի ավագ խորհրդական Դեյվիդ Քարնին։

Թենեսիի նահանգի 54 ամյա նախկին նահանգապետը պահպանողական է, քարոզում է պոպուլիստական գաղափարներ, որոնք ընդունվում են գավառացիների մեծամասնության կողմից։ Նրանցից հիմնականը՝ դաշնային բյուջեից նահանգների բյուջե միլիարդների վերաբաշխման անհրաժեշտությունը, տեղական իշխանությունների դիրքորոշումների ամրապնդումը։

Իր ելույթներում նա ընդգծում է. «Ես հաստատ տեսնում եմ, թե ու՞ր է անհրաժեշտ տանել երկիրը, եւ իմ կարծիքը չի համընկնում Վաշինգտոնի իշխանության ... ծիքին։ Վերադարձ ընտանեկան ... ներին։ Տնտեսական ծաղկում։ ... ապահովությունը»։

Ամերիկյան ...

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄՇԱԿՈՅԹ

Հայաստանում Սովետական երկ րաշարժից հետո սկսված պատերազմական ժամանա կաշրջանը բնութագրվում է կյա նանց շարժման զարգացման վե րելքներով եւ վայրէջքներով: 1988 թվականին հաջորդած առաջին ե րեք տարիներին կանանց հասարա կական գործունեությունը նպաստա կամղված էր կորուսյալ կենսական հավելկերի վերականգնմանը: Կա նանց երբեմնի մեծ ակտիվությունը դուրս էր մղվել կենցաղային խն դիրների կողմից, որոնց փաստորեն այսօր էլ զգալի տեղ է հատկաց վում: Միայն վերջին 2-3 տարինե րին սկսեց վերածնվել հայ կնոջ հասկանշական կերպարը, որին բնորոշ են ստեղծարարությունը, սո ցիալական դիրքորոշման սկզբուն քայնությունը, ձեռնարկումների նպատակասլացությունը:

Միաժամանակ կինը Հայաստա նում առաջվա պես իրեն դրսեւորում մշակույթի ընդհանուր մեկուսաց մամբ: Հայաստանի երկարատեւ շր ջափակումն անուղղելի վնաս պատ ճառեց մշակույթին: Եւ սա այն ժա մանակ, երբ համաշխարհային գոր ծընթացները, այդ թվում՝ մշակույ թի բնագավառում, զարգանում են համախմբման ու միասնացման ու ղիով: Այս կապակցությամբ տեղին է վերհիշել 1991 թ. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հո վանու ներքո «Աշխարհի երաժշտու թյունը» խորհրդանշական անվա նումով անցկացված միջազգային խորհրդաժողովը, որտեղ խոսվում էր համաշխարհային քաղաքակրթու թյան նոր, համապարփակ տիպի մա սին: Հայ մշակույթին հոգեհարա զատ են միասնացման գաղափար ները, ավելին, դրա զարգացումը վերջին հարյուրամյակում ընթացել է հենց այդ ուղղությամբ: Բայց տվյալ գործընթացը ներկայումս խիստ արգելակված եւ զրկված է տրամաբանական կանխատեսելիու վիճակի վերլուծությունը չի կարող լռության մատնել վերջին երկու տա րում ուժեղացած զաղթի հարցը: Դա սոցիալական ենթակառուց վածքի ցավոտ կետերից մեկն է, քան զի հայտնի է, որ արվեստը կառուց վում է ոչ թե զորք զանգվածի, այլ անհատականությունների վրա: Այ նինչ, մեկնում են անհատականու թյունները՝ գիտնականներն ու ար վեստագետները, բայց արտահոսքն ամենից շատ նկատելի է երաժշտա կան մշակույթի ոլորտում: Հեռա նում են կոմպոզիտորները, տարատե սակ կատարողները, երաժշտագետ ները: Մեկնում են սովորելու, աշ խատելու եւ մնում են: Երկարա գում են պայմանագրերը, ոմանք փոխում են քաղաքացիությունը, մասնագի տացումը, բայց չեն վերադառնում (երբեմն նույնիսկ թվում է, թե մար դիկ ոչ թե մեկնում են, այլ անհե տանում, կար մարդը եւ ահա արդեն չկա): Հետաքրքիր է, որ արտագաղթող

Կինը Հայաստանի մշակութային տարածում

Մշակույթը բնդհանուր ճգնաժամն առավել սուր-բյամբ է տարում, քան գործունեության մյուս ո-լորտները: Եւ սա բացատրվում է չափազանց պարզ ձեւով. մշակույթն իր բոլոր բազմազանի դրսեւո-րումներով (գեղագիտական, արարիչ, ստեղծա-գործական, կատարողական, դաստիարակչական, արժեւորիչ, ճանաչողական, հոգեբանական, բա-րոյագիտական, սոցիալական, քաղաքական) անխզելիորեն կապված է մարդու հետ: Մարդը դուրս չկա մշակույթը, մարդու ճգնաժամը մշակույ-թի ճգնաժամ է: Այսօրվա հետզհետե տրոհվող ու շերտավորվող հասարակության մեջ մշակույթը ձեռք է բերում բեկորայնության գծեր: Պատահա-բար չեմ օգտագործում «խճանկարային» բառը, քանի որ խճանկարը վերջին հաշվով կազմում է ամբողջական պատկեր: Մինչդեռ արդի մշակույ-թը զուրկ է ամբողջականությունից: Բայց ոչ թե գաղափարախոսության նախկին դերի առումով, որն ամբողջականության պատրանք էր ստեղծում, այլ փոխադարձության, մշակույթի տարբեր դրսե-ւորումների միջեւ շփումների բազմակողմության պակասով:

է գիտական եւ հասկապես մշակու թային բնագավառներում: Իհարկե, տնտեսական իրավիճակի վատթարա ցումը, հաճախ ստեղծագործության համար անհրաժեշտ պայմանների բացակայությունը, չխոսելով ար դեն բարոյական ու նյութական խթանման գործոնների մասին, չեն նպաստում անհատի լիարյուն դրսե ւորմանը: Եկեղեցական ծեսի նման, թե գիտությունը եւ թե արվեստը ան համատեղելի են աշխարհիկ հոգսե րի մտական բեռան, կենցաղավա րության դժվարությունների, նյու թային ստրեսների եւ մանրակրկիտ սո ցիալական լարվածության հետ:

Սակայն արդի հասարակության վիճակը արգելակում է գիտաստեղ ծագործական ներուժի զարգացու մը: Ստեղծվում է հետաքրքիր իրավի ճակ, երբ մշակութային տարածքը (տվյալ դեպքում գիտությունը նույն պես մշակույթի մասն է, ինչը ար դարացիորեն նշում էր ակադեմիկոս Դմիտրի Լիխաչովը) գոյանում է սե փական, յուրաքանչյուր անհատի համար մեծ ջանքերով, ասես հասա րակական հոսանքներին հակառակ: Դրա հետեւանքով առաջանում է սո ցիալական եւ մշակութային տա րածքների խզում, ինչը, ըստ էու թյան, սոցիալ հոգեբանական շեր տավորման ընդհանուր գործընթացի արտացոլումն է: Ամբողջ հասարա կության նման մշակույթը եւս ձեռք է բերում տարերային գործառական տարբերակվածություն, մասնատվա ծություն:

Ինչպես նշվեց, արդի մշակույթի բեկորայնությունն առաջացրել է դրա տարբեր դրսեւորումների խզում: Ասես զրկվելով միասնական նյար դից, մշակույթը կորցրել է իրեն բնո րոշ ներքին ողկույզը, ձեւի ա ռաձգականությունը: Այն դարձել է հույլ ու անձեւ: Բայց գլխավոր չա րիքն այն է, երբ մշակութային տա րածում աստիճանաբար նեղանում է հեռանկարը, այլ կերպ ասած, ինք նազարգացման ունակությունը: Ե թե ժամանակ առ ժամանակ դիտ վածաբար [illegible] ոլորտներում նույնիսկ [illegible] են ունենում իմպուլ սիվ բռնկումներ, ապա մյուսների վրա դրանք չեն տարածվում, քանզի դրանցից յուրաքանչյուրը գոյու թյուն ունի մեկուսի: Բայց բանն էլ հենց այն է, որ մշակույթն իրեն անհրաժեշտ դինամիկան ձեռք է բե րում միայն տարբեր ոլորտներում ձեռնարկումների փոխկապվածու թյան եւ ոչ թե դրանց օտարացման դեպքում:

Վերջին ժամանակներս հայ մշա կույթում ստեղծված գործունեու թյան տարբեր ոլորտների մեկուսաց վածությունը խորանում է համաշ խարհային մշակույթից ազգային թյունից: Կորցնելով մշակութային հորիզոնի ընդլայնման հնարավո րությունը, Հայաստանի մշակույթը հայտնվել է սեղմված տարածքում:

Ասվածի լույսով դժվար չէ պատ կերացնել խնդիրների այն բազմա զանությունը, որին բախվում է յու րաքանչյուր ստեղծագործող մարդ: Պետական հովանավորության բա ցակայությունը, աշխատանքի ցածր վարձատրությունը, սեփական աշ խատանքի ավելորդության գիտակ ցումից ծագող մտական հոգեբա նական նեղվածությունը արվեստա գետներին ստիպում են դեսուդեն նետվել, որոնելով հովանավորչա կան օգնություն: Բայց բախտը ժպ տում է միայն հատուկենտ մարդ կանց, մինչդեռ մշակույթի ներկա յացուցիչների գերակշիռ մասը դա տապարտված է ստոիկյան գոյու թյան: Եւ որքան էլ հիանանք այդ ստոիցիզմով, որի պայմաններում այնուամենայնիվ գեղարվեստական արժեքներ են ստեղծվում, անկարե լի է չտեսնել այն, որ տվյալ վիճա կը հանգեցնում է մշակույթի ընդ հանուր համակարգի անհամաչա փության, քանզի խախտված են բնական ընտրության, անայլատ գե ղարվեստական չափանիշների մր ցակցության սկզբունքները:

Հայաստանի մշակութային իրա երաժիշտների մեջ ամենամեծ տոկո սը կազմում են տղամարդիկ: Կա նայք տվյալ իրավիճակում ի հայտ են բերում ավելի մեծ տոկունու թյուն: Գուցե տոկունությունը հայ րենասիրության ժամանակակից տարատեսակ կն է: Հազիվ թե: Ավելի շուտ դա դարերի ընթացքում կա նանց խառնվածքում գոյացած հարմարվելու ունակությունն է, որը ծայրահեղ պայմաններում բավա կան ակտիվորեն է ի հայտ գալիս:

Չնայած նշված ճգնաժամային գծերին, Հայաստանի մշակույթը այ նուամենայնիվ գործում է: Դրա գոր ծունակության պերճախոս վկայու թյունն է մանկական ստեղծագոր ծությունը, որը զարմացնում է գե ղարվեստական արտահայտչամիջոց ների բազմազանությամբ: Կատարե լագործման ձգտում՝ ահա թե էլ ինչն է զարմացնում հայ մանուկնե րի մեջ: Բայց եկեք հիշենք, որ այդ հատկանիշը նրանց փոխանցվում է դաստիարակներից, որոնց հիմնա կան մասը կազմում են կանայք. նրանք կազմում են բոլոր երաժշտա կան հաստատությունների դասատու ների 60 տոկոսը: Կանայք ղեկավա րում են դպրոցներ, թատրոններ, ե րաժշտական ընկերություններ եւ հասարակական մշակութային ըն կերակցություններ, բանգարաններ, տարբերական հրատարակություն ներ, չխոսելով արդեն ամբիոնների վարիչների մասին: Այսպես, Երեւա նի կոնսերվատորիայում բուհական ամբիոնների կեսի ղեկավարումն ընկած է կանանց ուսերին: Հայաս տանի կանայք արժանի լումա ունեն եւ շարունակում են ներդնել աշ խարհի երաժշտության զարգացման մեջ: Կոմպոզիտորներից թվենք Գա յանե Չեբոտարյանի, Գեղունի Չթ չյանի, Իզաբելլա Արազովայի, Վարդ Մանուկյանի, Անահիտ Պա լյանի, իսկ կատարողներից Մեդեա Աբրահամյանի, Սվետլանա Նավա սարդյանի, Արաքս Դավթյանի, Էմմա Պատիկյանի, Հասմիկ Պապյանի ա նունները, որոնց արվեստը ներկա յումս զարդարում է բազմաթիվ երկրների բեմահարթակները:

Մեր ժողովրդի մշակույթը ծանր ժամանակներ է ապրում: Այն ջարդ վել ու մասնատվել է: Սերգեյ Փա րաջանովը ջարդված ապակուց ու բեկորներից հրաշք էր ստեղծում: Ստեղծում էր նոր արվեստ: Փարաջա նովը չկա, բայց նրա գեները, ինչ պես որ ազգային ոգու մյուս տի տանների գեները, կենդանի են: Նրանք ներհում են եւ սպասում ի րենց աստեղային ժամին: Եւ այն կգա: Այն պետք է գա:

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
Երեւանի կոնսերվատորիայի դոցենտ

ՇՈՒՐՋԱՀԱՅԵՑ

Թատրոնն ու կինոն Արուտչյանի արվեստի նյութ

Այսօր Ազգային պատկերասրահում բացվեց Միխայիլ Արուտչյանի անհատական ցուցահանդեսը

Միխայիլ Արուտչյանը Հայաստան եկավ 1925-ին, երբ վերջացրել էր ու սումնառությունը Մոսկվայում, Սա րատովում ու Բեռլինում: Հենց սկզ բից նրա ստեղծագործական կյան քում մեծ դեր է ունեցել թատրոնը: Բազմաթիվ են նրա բեմական ձեւա վորումները:

Ժամանակին թատրոնով էին հրա պուրված ականավոր գեղանկարիչ ներ Մարտիրոս Սարյանը, Վարդ-

Գեորգի Յակուլովի բնկերական շարժ

գես Սուրենյանցը, Ալ. Թամանյա նը, Գեորգի Յակուլովը եւ նրանց հետնորդ Միխայիլ Արուտչյանը, որոնք բեմարվեստի բուռն ընթացքի մեջ, կյանքի վրա վերարտադրում էին ար վեստի բեմական կերպարը, ստեղծում վարագույրներ, մակետներ, խաղաշար ղեր տարազներ, դեկորների էսքիզներ:

Ի տարբերություն վերոնշյալ նկա րիչների, Միխայիլ Արուտչյանը ստեղ ծագործեց նաեւ կինեմատոգրաֆիա յի ասպարեզում: Նրան բախտ են վիճակվել Հ. Բեկնազարյանը, Վ. Վարդանյանը: Արուտչյանը եղել է հայկական կինոստուդիայի առաջին գլխավոր նկարիչը: հայկական առա ջին ինքնուրույն ֆիլմի «Պեպոյի» ձեւավորողներից մեկը, իսկ Հ. Բեկ նազարյանը «Դավիթ Բեկի» ձեւա վորումը վստահել է Մ. Արուտչյանին: Նա եղել է նաեւ Երեւանի Գաբրիել Սունդուկյան թատրոնի, Ազգային օ պերայի եւ բալետի ակադեմիական թատրոնի առաջին գլխավոր նկարի չը:

Այսօր Ազգային պատկերասրահում բացված նրա ստեղծագործություննե րի ցուցահանդեսը ներառում է աս կավարիչ, բայց եւ բազմաբնույթ գործեր, որոնց թվում «Մեծապատիվ մուրացկաններ», «Սեւիլյան սա փրիչ», «Ֆիգարոյի ամուսնությունը» ներկայացումների դեկորների էսքիզ ներ եւ «Քաջ Նազարի» եւ «Շահ նամեի» գլեսների էսքիզներ:

«Քաջ Նազարի» զգեստների էսքիզ ները զուսպ են, պատերային եւ յու րահատուկ բնութագիր են տալիս կե պարին: «Քաջ Նազարի» զգեստնե րի էսքիզների «յուրօրինակ կոնստրուկ տիվ» լուծումը համահունչ է գրական երկի բովանդակությանը, բայց հեռու է ազգային դիմագծից. որ չի կարե լի ասել Մ. Սարյանի «Քաջ Նազա րի» զգեստների էսքիզների մասին:

Բոլորովին զուսպ են Ֆիրդուսու «Շահնամեի» զգեստների էսքիզնե րը, որոնցից ներկայացված են միայ նակ մեկը, թե տարազն իր վրա է առն ներկայացման ազգային հաջողա կությունը: Տարազներն իրենց մեջ բնորո շում են պատմական կերպարների ոգին եւ մանրանկարչության բնորոշ գույներ ու երանգավորումներ: Ծաղկային ճոխ ոճավորում ու գեղա րվեստ հագեցվածություն, որոնք պի տում լույսի ու շարժման մեջ կյանքից պատկեր երիցանալ կլինեն:

Միխայիլ Արուտչյանը պատկերա վորել է բազմաթիվ գրքեր:

Պատկերազարդված յուրաքանչյուր գրքում կրում է անհատական, մտքի սիվ շարժում, իսկ կերպարները բնավորվում են արտացոլված գծերով: Այս գործերում ակնհայտ են ու սակայն գրաֆիկական բնորոշ ա ռանձնահատկություններ:

Ինքնատիպ են ներկայացված Գ. Յակուլովի բնկերական շարժը, Մ. Քոչարյանի գրաֆիկական դի մանկարը: Հ. Կոջոյանի եւ Չարենցի դիմանկարներն առանձնանում են մասիվի նուրբ հղումով եւ գծանկա րի նրբին երանգներով, իսկ Մ. Քոչա րյանի ասեղնագործ արված դիմանկարն ունի պատկերման գեղանկար չական ամբողջություն:

Բոլորովին այլ ոճով են ներկայաց ված բնանկարները: Գարունային լույսի հավաքածուով ներկայացված «Բնանկարին» տիպ է տրամության ե ռանգ, «Այգի» պատկերին խորին հանգստություն եւ «Չարենցին» պճնանկ շարժում եւ Սարդարապատ:

Ազգային պատկերասրահը պահ պանում է նկարչի մոտ վեց տաս նյակ գործեր, որոնցից յոթանասունն ու ներկայացված են այսօր բացված պատկերահանդեսում:

ՊՈՂՈՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՀԱՐՑԱՐԱՆԻ

Տղամարդը հայելու առջեւ կնոջից երկա՞ր

Օրեցօր աճում է ֆրանսիացի այն տղամարդկանց թիվը, որոնք կա նանց օրինակին հետեւելով, շատ ուշադրություն են դարձնում իրենց արտաքինի մասին, վերցնում են խնամքի միջոցներ՝ կոսմետոլոգներից: Գեղեց կության տղամարդկանց մատուցա նում հարդարիչները դեմքի առողջ գույն ունեն, սովորական ատամներ եւ այլն չեն ընկնում «արտահայտչի» դ րոշմով: Տղամարդկանց կոսմե տիկ վերահասությունների մեջ առա ջին տեղն է զբաղեցնում ճաղատի վրա մազաբուժումը: Դրան հաջորդում է դեմքի կնճիռների հարթեցումը եւ ո րովայնի ճարպակալման հեռացումը: Գեղեցիկը «զոհաբերություն» է պահանջում, եւ փաստ է, որ կոսմե տիկական միջամտության ծառայու թյուններից օգտվողների քանակն ու փոխանակային ծախսը հասնում է. հիվանդանոցում մնալու մեկ օրն արժե 700 ամերիկյան դոլար, մազային կոմպլեքս 3,5 հազար: Իսկ վերջին հետազոտությունները պարզել են, որ տղամարդիկ ավելի շատ են հայելու մեջ զննում իրենց արտաքինը, քան կանայք:

Երեւանի Հր. Ղափլանյանի անվան դրամատիկական թատրոն Հայոց ցեղասպանության 80-ամյակին նվիրված ներկայացումներ

Ապրիլի 22-ին
«Անվերջ վերադարձ»
(թատերական ֆանտազիա ըստ Պարույր Սեւակի)

Ապրիլի 23-ին
Պերճ Զեյթունցյան
«Մեծ լռություն»
(դրամա 2 գործողությամբ)

Նեմասրահում՝ գեղանկարչական ցուցահանդես:
Ներկայացումների սկիզբը՝ ժ. 15-ին:
Տոմսարկղը բաց է ժ. 10-17-ը: Հեռախոս՝ 52-47-23:
Թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար՝ ԱՐՄԵՆ ԽԱՆԴԻԿՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԹԵՆԻՍ

Արքայական խաղը գրավում է աշխարհը

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ, Վալանս, Ֆրանսիա

Ֆրանսիայի բաց առաջնության, կամ ինչպես այլ կերպ ասում են «Ռոլան Գարոսի» վերջին մրցումների կազմակերպման համար կառուցվեցին թենիսի մի նոր խաղադաշտեր: Նման մոտեցումն ամենևին պատահական չէ, քանի որ աշխարհի ամենաթանկագույն մրցաշարերից մեկը հսկայական եկամուտներ է բերում կազմակերպիչներին: Թենիսը վերջին տարիներին հսկայական ժողովրդականություն է ձեռք բերել և ֆուտբոլից հետո երկրորդ մարզաձևն է համարվում Ֆրանսիայում: Այսպես, արձանագրված են թենիսով զբաղվող 1238000 մարզիկներ: Միացյալ Նահանգներից և Եվրոպայից հետո թենիսը մեծ թափով տարածվում է նաև Հարավային Ամերիկայում ու Ասիայում: Մարզաձևի մեծ ժողովրդականության առաջին վկայությունն այն է, որ հսկայական ժամեր են հատկացվում թենիսի հեռուստատեսային ցուցադրումների համար: Այսպես, Ասիայում 1980 թ. համեմատ 10 անգամ բազմապատկվել են թենիսի հեռուստատեսային ցուցադրման ժամերը, Հարավային Ամերիկայում 8 անգամ, Արևմտյան Եվրոպայում 24 անգամ:

Ընդամենը 100 տարվա պատմություն ունեցող արքայական այս մարզաձևը դարձել է միջազգային, որի գլխավոր մրցաշարերն են ԱՄՆ-ի և Ավստրալիայի բաց առաջնությունները, «Ռոլան Գարոսն» ու «Ուիմբլդոնը»: Այդ մրցումները մեծ հետաքրքրություն են առաջացնում, և դրա հետևանքով հեռուստատեսային դիտողների թիվը հասնում է մեկ միլիարդի: Վերոհիշյալ մրցումների ժամանակ հսկայական գումարներ են ծախսվում: Բայց և եկամուտներն էլ ահռելի են: Այսպես, Ֆրանսիայի բաց առաջնության օրերին միջինը 500 մլն ֆրանկ է մտնում կազմակերպիչների գանձարանը: Միայն հեռուստատեսային նկարահանումների արտոնությունն արժե 160 մլն ֆրանկ:

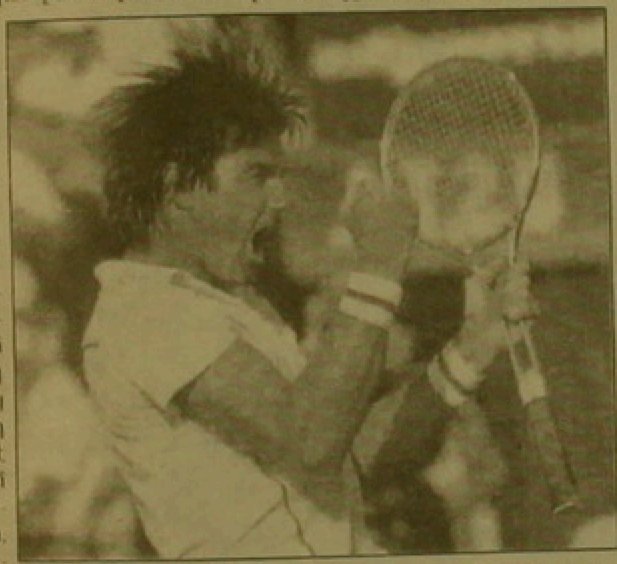

Մրցումների կազմակերպիչները սահպում են նաև Ֆրանսիայի թենիսի ֆեդերացիային միլիոնավոր գումարներ հատկացնելով նրան, որպեսզի այդ մարզաձևն էլ ավելի զարգացում ապրի Ֆրանսիայում: Մեծահարուստների սպորտն այսօր դարձել է նաև սովորական մահկանացուների մարզաձև:

Հայաստանի մարզիկները պետք է ձգտեն միջազգային մրցասպարեզներ դուրս գալու, գումարներ շահելու և նույնատիպ մարզաձևը հանրապետությունում զարգացնելու համար:

Ներկայացնում ենք մասնակից թիմերին «ՎԱՆ» (ԵՐԵՎԱՆ)

Թիմը հիմնադրվել է 1990 թ.:
Մարզազգեստը՝ կարմիր-սպիտակ-կարմիր:
Խաղերն անցկացնում է «Նաիրի» մարզադաշտում (7000):
Լավագույն ցուցանիշը բարձրագույն խմբում՝ 5-րդ տեղ (1992, 1993 թթ.):

ՀՀ առաջնություններում.	1992 թ. (Բարձր. խումբ)՝	34	+20=3-11	99-66
	1993 թ. (Բարձր. խումբ)՝	28	+15=2-11	71-49
	1994 թ. (Բարձր. խումբ)՝	28	+9=4-15	34-72

Ամենախոշոր հաղթանակը՝ «Վան»-«Կանազ»՝ 10-0 (1993 թ.):
Ամենախոշոր պարտությունը՝ «Վան»-«Արարատ»՝ 2-10 (1994 թ.):
Բարձրագույն խմբում բոլորից շատ խաղեր անցկացրել է Ա. Սոսոյանը՝ 75:
Թիմի լավագույն ռմբարկուն՝ Ա. Եվդոկիմով՝ 35 գնդակ:

Անուն, ազգանուն	Ծննդյան թիվ	Հասակ/քաշ	Ակումբ(ներ)ը	Խաղ (գոլ)
Վաղարշակ Շահնազարյան	1.03.71	1,74/67	«Վան»	50(-103)
Արարատ Ղազարյան	7.12.63	1,74/68	«Նաիրիտ»	67(-113)
Համլետ Ասոյան	14.04.76	1,72/66	«Վան»	10
Սերոժան Խումարյան	12.09.67	1,76/70	«Կանազ», «Նաիրիտ», «Վան»	30(2)
Արմեն Առաքելյան	6.08.75	1,72/67	«Մալաթիա», «Վան»	37(1)
Արամ Դավթյան	13.03.75	1,69/66	«Վան»	35
Մհեր Գասպարյան	29.04.75	1,73/68	«Իմպուլս», «Վան»	60
Մնացական Հակոբյան	29.09.72	1,73/67	-	
Արայիկ Մարկոսյան	4.06.70	1,74/70	«Նաիրիտ», «Արարատ», «Վան»	78(12)
Զոհրաբ Նիազյան	12.04.70	1,73/69	«Նաիրիտ»	80(9)
Հովհաննես Անտոնյան	9.02.75.	1,71/66	«Վան»	17(1)
Արմեն Սահակյան	26.12.69	1,73/69	«Նաիրիտ»	77(10)
Գագիկ Սիմոնյան	5.11.71	1,70/66	«Վան»	28(6)
Արմեն Գյուլամբարյան	2.11.74	1,69/65	«Նաիրիտ»	28
Կարեն Խաչատրյան	30.01.78	1,68/64	«Վան»	11
Աշոտ Ավետիսյան	20.10.67	1,70/66	«Բանանց»	84(19)
Էդուարդ Մանուկյան	31.08.74	1,74/67	-	-

Ակումբի նախագահ՝ Վարդան Կիրակոսյան:
Գլխավոր մարզիչ՝ Էդիկ Ասոյան:
Մարզիչներ՝ Լեոնիդ Հակոբյան, Վահան Նիկոլյան:
Ծանոթություն. Տվյալները բոլ նախորդ երեք առաջնությունների:

Պատրաստեց ԳԱԳԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆԸ

ԽՃԱՆԿԱՐ

Հունաստանում երկու ոսկե և մեկ բրոնզե մեդալ

Հունաստանում անցկացված հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտի միջազգային մրցաշարում փայլուն հանդես եկան հայ մարզիկները: 52 կգ քաշային կարգում Եվրոպայի չեմպիոն Արմեն Նազարյանը և 57 կգ քաշային կարգում աշխարհի չեմպիոն Աղասի Մանուկյանը դարձան «Ակրոպոլիս» միջազգային մրցաշարի հաղթողներ: Հայաստանի Հանրապետության մյուս մասնակիցը՝ Տիգրան Մկրտչյանը գրավեց 3-րդ տեղը: Այժմ Հայաստանի հունահռոմեական ըմբշամարտի ազգային հավաքականի 8 մարզիկներ Աթենքում մինչև ապրիլի 24-ը տեղի ազգային հավաքականի հետ կանցկացնեն համատեղ ուսումնամարզական հավաք, որից հետո կմեկնեն Ֆրանսիայի Բիզանսոն քաղաք՝ մասնակցելու ապրիլի 25-29-ը անցկացվող Եվրոպայի առաջնությանը: «Հանրապետության առաջատար ըմբիշներն այսօր գտնվում են լավագույն մարզավիճակում և մենք հույսով ենք, որ նրանք Եվրոպայում կկրկնեն հունաստանյան հաջողությունները», ասաց ՀՀ սպորտվարչության հունահռոմեական ըմբշամարտի պետական մարզիչ Էդուարդ Հարությունյանը:

ՆՏ

«Բորուսիան» դիմակայեց «Յուվենտուսին»

Եվրոպական ակումբային պաշտոնական մրցաշարերի կիսաեզրափակիչ փուլում առաջինը մրցասպարեզ դուրս եկան ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության մասնակիցները: Շատ հետաքրքիր և դիտարժան պայքարում անցավ հանդիպումը Իտալիայի «Յուվենտուս» և Գերմանիայի «Բորուսիա» թիմերի միջև: Իտալական թիմը Ռոբերտո Բաջջոյի գլխավորությամբ շոշափելի առավելություն ուներ մրցակցի նկատմամբ և առաջինը հասավ հաջողության: Սակայն կտրուկ հակագրոհների ժամանակ գերմանացի ֆուտբոլիստները երկու անգամ ստիպեցին դարպասի տերերին խաղը վերսկսել կենտրոնից: Միայն հանդիպման վերջին րոպեներին «Յուվենտուսին» մեծ ճիգերի գնով հաջողվեց փրկել խաղը: Հանդիպումն ավարտվեց ոչ-ոքի՝ 2-2: «Բորուսիան» լուրջ հայտ ներկայացրեց եզրափակիչի ուղեգիր ձեռք բերելու համար, քանի որ պատասխան հանդիպումն ապրիլի 18-ին տեղի է ունենալու Գերմանիայում: Նախօրեին տեղի ունեցան Չեմպիոնների լիգայի կիսաեզրափակիչ առաջին հանդիպումները:

ՇԱԽՄԱՏ

Պատանիները պարզում են հարաբերությունները

Տիգրան Պետրոսյանի անվան Երևանի շախմատային կենտրոնական տանն ընթացքի մեջ են տարբեր տարիքային խմբերի պատանիների շախմատի հանրապետության առաջնությունները, որոնց հաղթողներն իրավունք են ստանալու իրենց տարիքային խմբերում Հայաստանը ներկայացնել Եվրոպայի և աշխարհի այս տարվա առաջնություններում:

Մինչև 10 տարեկան պատանիների մրցաշարում առաջատարն է երևանցի Սերգեյ Սահեսյանը, որը երեք հնարավորից վաստակել է երեք միավոր:

100 տոկոսանոց արդյունք ունի նաև մինչև 14 տարեկան շախմատիստների մրցաշարի առաջատարը երևանցի Վարուժան Հակոբյանը, որը չորս հնարավորից վաստակել է նույնքան միավոր:

Անհամեմատ անզիջում պայքար է ընթանում մինչև 18 տարեկան շախմատիստների առաջնությունը, որտեղ հավաքվել են արդեն փորձ ու անուն ձեռք բերած շախմատիստներ: Չորս տուրից հետո 3,5-ական միավոր ունեն ՖԻԴԵ-ի վարպետ Լևոն Արոնյանը (Երևան), վարպետության թեկնածուներ Անդրանիկ Մաթիկոզյանը (Երևան), Արսակ Թոռոսյանը (Արմավիր):

ՀՐԱՁԳՈՒԹՅՈՒՆ

Կմասնակցեն աշխարհի գավաթի խաղարկությանը

Ապրիլի 7-14-ը Կիպրոսում կանցկացվի ստենդային հրաձգության աշխարհի գավաթի և «Մեծ մրցանակի» խաղարկությունը:

Միջազգային խոշոր այս մրցաշարին կմասնակցեն ստենդային հրաձգության աշխարհի և Եվրոպայի չեմպիոն Երջանիկ Ավետիսյանը և միջազգային կարգի սպորտի վարպետ Հովսեփ Մանջիկյանը: Նրանք, Հայաստանի ազգային հավաքականի ևս 3 մարզիկի հետ, մարտի 14-ից Մոսկվայում անցկացնում են իրենց ուսումնամարզական հավաքը: Կիպրոսում Ե. Ավետիսյանը հանդես կգա երկու՝ «կլոր ստենդ» և «խրամատային ստենդ» վարժության, իսկ Հ. Մանջիկյանը կմասնակցի միայն «կլոր ստենդ» վարժության մրցումներին:

Այս տարի հայ հրաձիգներին սպասվում է 3 միջազգային փորձություն. նախ հունիսին Կիպրոսում կանցկացվեն ստենդային և գնդակային հրաձգության աշխարհի, իսկ մեկ ամիս անց, Զագրեբում (Սերբիա)՝ ստենդային հրաձգության Եվրոպայի առաջնությունները: Միջազգային պաշտոնական մրցումները կավարտվեն սեպտեմբերին, Գերմանիայում՝ աշխարհի գավաթի եզրափակիչ խաղարկությամբ:

ՆՏ

ԲԱՐՔԵՐ

Մարդիկ սոված, միլիոնները՝ ծովում

Սան Դիեգոյի ծովափում (ԱՄՆ), Խաղաղ օվկիանոսում տասը առագաստանավեր վիճարկեցին Ամերիկայի գավաթը, որն ավանդական և համբավավոր մրցաշար է: Սովորաբար գավաթը միշտ բաժին է հասնում ամերիկացիներին, կամ ավստրալացիներին: Բայց վերջերս աշխարհի ամենահարուստ երկրներից Ճապոնիան, ինչպես նաև Արևմտյան Եվրոպայի խոշոր երկրները ասպարեզ եկան, որպեսզի վերջ տան ավստրալա-ամերիկյան գահակալությանը: Դրա համար վերջիններս ստիպված են ծախսել միլիոնավոր դոլարներ՝ փաստելու իրենց հարստությունը և տնտեսության հզորությունը: Այս ամենն արդյո՞ք արժե է ի շահ սպորտի, խիստ կասկածելի է: Քանի դեռ հողագնդի բնակչության մեկ քառորդը տառապում է սովից, խոշոր գումարներ պահանջող նման մրցումներ կազմակերպելը անբարոյական է, և մարդկության զարգացման օգտին չէ: Ասվում է, որ սպորտի շահը վեր է մարդկային շահից:

Ահա Ամերիկայի գավաթի վերջին խաղարկությանը մասնակցած առագաստանավերի ծախսած գումարները.

«Ֆրանս 2-Ֆրանս 3»	200 մլն ֆր.
«Նիպոն» (Ճապոնիա)	200 մլն ֆր.
«Ուան-Ավստրալիա»	180 մլն ֆր.
«Թիմ Նյու Զելանդ»	180 մլն ֆր.
«Ամերիկա 3»	180 մլն ֆր.
«Ստրիփս» (ԱՄՆ)	100 մլն ֆր.
«Յանգ Ամերիկա» (ԱՄՆ)	100 մլն ֆր.
«Վին Նյու Զելանդ»	90 մլն ֆր.
«Սիդնեյ-95»	80 մլն ֆր.
«Ռիոխա դե էսպանիա»	80 մլն ֆր.

Այս ամենը կազմում է շուրջ մեկ միլիարդ 400 մլն ֆրանկ, կամ 280 մլն դոլար, որը շատ մարդկանց կարող է փրկել սովամահ լինելուց:

Գ. Ա.

ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գրահեմ Օբրիի զարմանալի հեծանիվը

Շոտլանդացի հեծանվորդ Գրահեմ Օբրին Բորդո քաղաքում մեկ ժամվա ընթացքում հեծանիվով անցնելով 52 կմ 713 մ սահմանեց աշխարհի նոր ռեկորդ: Նախկին ռեկորդը պատկանում էր Քրիս Բորդմանին, որը նույն ժամանակում 443 մ պակաս էր անցել: Հիշեցնենք, որ 20-րդ դարի ամենամեծ հեծանվորդ համարվող բելգիացի Էդի Մերկսը 1972 թ. մեկ ժամում անցել էր 49 կմ 431 մ: Մերկսի ռեկորդի համեմատ Օբրիի նվաճումը տպավորիչ է: Մեկ ժամում նա յուրաքանչյուր հեծանվորդից 3282 մ ավելին է անցել: Այս բացառիկ նվաճումը մեծ չափով է առաջացել այն պատճառով, որ Գրահեմ Օբրին հեծանիվն իր ձեռքով է սարքել օգտագործելով լվացքի մի հին մեքենայի մասերը: Նա իր նորակառույց հեծանիվով փաստորեն հեղաշրջում կատարեց մարզաձևում: Հեծանիվը նստելու համար չունի, և ընթացքի ժամանակ Գրահեմ Օբրին այն վարում է կանգնած վիճակում:

Դեռ 1993 թ. հուլիսի 17-ին Գրահեմ Օբրին Նորվեգիայում ցույց տալով 51 կմ 596 մ արդյունք, գերազանցեց իտալացի Մոզերի աշխարհի ռեկորդը՝ 51 կմ 151 մ, բայց մեկ շաբաթ անց Քրիս Բորդմանը գերազանցեց Օբրիի ռեկորդը (52 կմ 270 մ): Ինչպես նշվեց վերը, վերջինս այն կրկին վերադարձրեց իրեն: Հեծանվավազքի միջազգային ֆեդերացիան, հաստատելով Գրահեմ Օբրիի ռեկորդը, ուզում է արգելել նրա կեցվածքի ձևը հեծանիվի վրա: Այս սպառնալիքը չի վախեցնում հնարամիտ Օբրիին, որը հայտարարեց, թե արդեն երկու նոր տիպի հեծանիվներ է պատրաստել, որոնք կարելի է վարել արդեն նստած վիճակում: Դեռ մեկ տարի առաջ աշխարհին նույնիսկ անհայտ այս բացառիկ հեծանվորդի անունն այսօր եվրոպական թերթերի առաջին էջերում է: Նա հեծանվավազքում ամենահետաքրքիր անձն է դարձել:

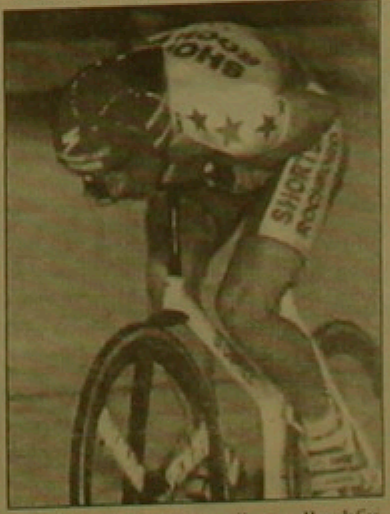

Գրահեմ Օբրին մտադիր է իր նորակառույց հեծանիվներով առաջիկա սեպտեմբերին Կոլորադոյում (ԱՄՆ) 2400 մ բարձրության վրա սահմանել աշխարհի նոր ռեկորդներ:

Իր նոր հեծանիվները պատրաստելու համար Օբրին մեծ գումարներ հատկացրեց անձնական ֆինանսներից. «Ես գիտեմ, ինչ շահեցի Եվրոպայում սահմանած ռեկորդի համար, բայց երբ Միացյալ Նահանգներում նոր ռեկորդ սահմանեմ, ապա շատ ավելի շահ [illegible]», հայտարարեց Գրահեմ Օբրին:

Բաժինը վարում է ՍՄԲԱՏ [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԲՐԱԲԻՈՆ ՖԼՈՐԱ ՍԵՐՎԻՍ

Ապրիլի 7-ին «ԲՐԱԲԻՈՆ ՖԼՈՐԱ ՍԵՐՎԻՍՈՒՄ» ծաղիկների գները

Նարգիզ	10 դրամ	բրիզանթեմ	800 դրամ
պատկառուկ (միմոզա)	50 դրամ	կլիենն ճաեւ	
մեխակ	150 դրամ	շուշան	
հիրիկ	250 դրամ	դրախտի թռչուն (ստրիլեցիա) -	
փողաշուշան (կալա)	350 դրամ	արքայանարգիզ (ամարիլիս)	
վարդ	400, 900, 1200 դրամ	անտուրիում	
խոլորձ (օրխիդեյա)	300, 600 դրամ	բրաշուշան (գլադիոլուս)	
գիպսոֆիլա	700 դրամ	վարդակակաչ	

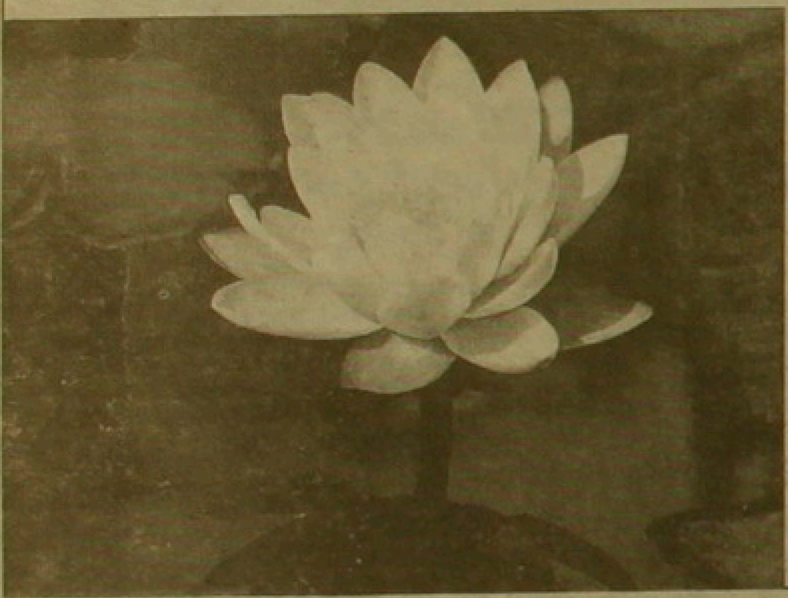

Ծաղկեփնջերի հետ
անվճար կտրվեն
ծաղիկների կյանքը
երկարացնող
դեղամիջոցներ:
Եւ ինչպես միշտ
յուրաքանչյուր 100-րդ
գնորդ սպասարկվում է
անվճար:

A STYLE

ՀԱՄԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՑԱՆՑ

ARMINCO

ARMINCO
համակարգչային ցանցը
Ձեզ հնարավորություն է տալիս ինֆորմացիա
փոխանակել 20 միլիոնից ավելի՝
INTERNET, BITNET, Compuserve, MCI-mail,
AMERICA-ONLINE, SPRINT, AT&T
եւ շատ այլ ցանցերի օգտվողների հետ:

ARMINCO-Ն
ապահովում է հուսալի կապ
RELCOM, IASNET, SOVAM-TELEPORT ROSPAC
եւ նախկին ԽՍՀՄ մնացած բոլոր ցանցերի հետ:

Ձեր էլեկտրոնային նամակը, ֆաքսը, տելեքսը, հեռագիրը
կհասցվի մեր մոլորակի ցանկացած կետ մի քանի րոպեում՝ առանց աղավաղումների:

ARMINCO
- Հայաստանում INTERNET-ի ուղարկման ծառայություն
- SOVAN-TELEPORT-ի էլեկտրոնային ծառայությունները
- IASNET-ROSPAC ցանցի ռեգիոնալ կենտրոն Հայաստանում

Մեր հասցեն՝
Իսահակյան փ. 28, 3 հարկ, հեռ.՝ 52.63.26,
ֆաքս.՝ 28.50.82, e-mail՝ support arminco. com

Vir bonus dicendi peritus
(Արժանավոր այրը հմուտ է խոսքի մեջ)
ԿԱՏՈՆ ԱՎԱԳ

- Բազմության առաջ հանդես գալու **հմտություն**
- Ելույթ ունենալու **երկյուղածության հաղթահարում**
- Չերբազատում **«խոսել չկարողանալու»**, **«Արտահայտվելու անընդունակության»** բարդույթից
- Մտերը **հիմնավորված, հետեւողական եւ նպատակասլաց** դարձնելու կարողություն
- **Մշակված եւ համոզիչ** խոսք
- Բանավոր **հաղորդակցման կուլտուրա**
- Խոսքի **տպավորիչ մատուցման** արվեստ
- Ունկնդրի մոտ անհրաժեշտ **ըմբռնում, կարծիք եւ վերաբերմունք** ձեւավորելու ունակություն

Հիմնականում այս ծրագրի իրականացմանն է նպատակաուղղված «Հռետոր» ՍՊԸ-ի կազմակերպած վեցշաբաթյա ինտենսիվ դասընթացը, որի ընթացքում էլ դուք կարող եք տիրապետել մեր **առօրյա, մասնագիտական, հասարակական** եւ **քաղաքական** կյանքի ամենակիրառական, ամենամատչելի, ուստի եւ ամենակարեւոր շնորհին:
Որպես առաջին քայլ՝ հաղթահարեք ձեզ կաշկանդող թերահավատությունն-երկմտանքը եւ զանգահարեք մեզ 56-24-41, 56-12-76 կամ ուղղակի դիմեք Պուշկինի 3ա, Հայաստանի ժուռնալիստների միության շենք, 2-րդ հարկ, «Կլոր սեղան»: Աշխատանքային օրերին ժ. 10-17-ը:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

- Խանութ, 9 հարկանի շենքի 1-ին հարկում: Ընդհանուր մակերեսը 302 քմ., Նորքի 9-րդ զանգվածում:
- Երկհարկանի սեփական տուն, Նորաշենում: Ընդ. մակ. 286 քմ., հողամաս 1000 քմ., f. Եղվարդ:
- 1 հարկանի սեփական տուն, ընդ. մակ. 89 քմ., հողամաս 251 քմ., Շահումյան շրջան:

Տեղեկությունների համար զանգահարել.
56-43-21
56-00-57

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

երկու առանձնատուն,
250 քմ ընդհանուր
տնամերձ հողամասով
«Զվարթնոց»
կինոթատրոնի մոտակայքում:

Զանգահարել 58-33-26, 25-25-38

SARTARABAD Co. LTD

«ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ»-ՍՊԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է

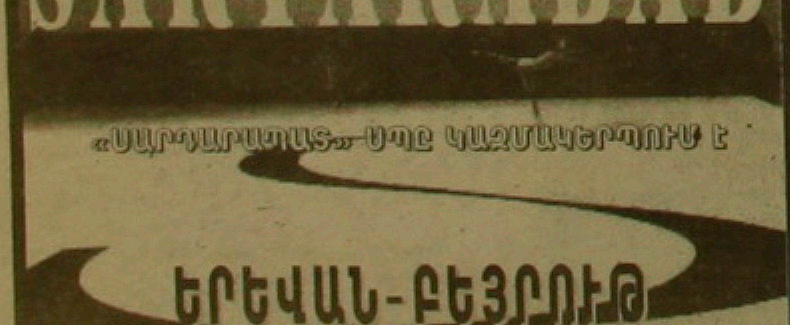

ԵՐԵՎԱՆ-ԲԵՅՐՈՒԹ

ՈՒՂԻՂ ՉՎԵՐԹՆԵՐ

7 ՕՐՎԱ ՇՐՋԱՅԻՆ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ

3 աստղանի հյուրանոց, Մերձավոր Արեւելքի տեսարժան վայրեր, ռեստ., սրահում 3 անգամ

14 ՕՐՎԱ ՇՐՋԱՅԻՆ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ
3 աստղանի հյուրանոց

Անհատական վիզաների եւ այլ փաստաթղթերի ձեւակերպում եւ հաստատում Մոսկվայում:

«ԷՐԵԲՈՒՆԻ» հյուրանոց, 2-րդ մասնաշենք, 327 սենյակ:
Հեռ. 565575

A STYLE

ՍՓՅՈՒՌ

տեղեկատու

- անվճար տեղեկություններ ծեռնարկություններ աշխատանքի եւ պահանջարկի մասին հեռախոսով.
- պարբերաբար վերահրատարակվող *«Հայաստանի ձեռնարկություններ եւ կազմակերպություններ տեղեկագիրք»*.
- գովազդի նոր եւ ամենաարդյունավետ միջոց նպատակային գովազդ, այսինքն գովազդային տեքստի անմիջական հաղորդում ձեր պոտենցիալ պատվիրատուին:

Զանգահարել
58 91 67, 58 13 51

ՈՎ ՓՆՏՐՈՒՄ Է, ՆԱ ԿԳՏՆԻ
ՄԵՐ ՕԳՆՈՒԹՅԱՄԲ

A STYLE

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
AMERICAN UNIVERSITY OF ARMENIA

Անգլերենի դասավանդում, որպես երկրորդ լեզու
Ծրագիր ավարտական վկայագրի շնորհումով
1995-1996

ՀԱՀ-ն ընդունում է դիմումներ «Անգլերենի դասավանդում, որպես երկրորդ լեզու» ծրագրի համար, որն ավարտելուց հետո կտրվի վկայագիր: Դիմորդները պետք է ունենան համապատասխան բարձրագույն կրթություն անգլերեն լեզու, ժամանակակից լեզուներ կամ լեզվաբանություն: Երկու տարվա մանկավարժական փորձը ցանկալի է:

ՏԱՀ ընդունվելու համար անհրաժեշտ է, որ ընդհանուր գնահատականների միջին ցուցանիշը լինի 4,0 եւ բարձր:

Դիմորդները պետք է ներկայացնեն՝

- Դիպլոմի եւ ներդիրի օրինակներ իրենց պատճեններով
- Երեք բնութագիր նամակ.

տեղում լրացնեն դիմումնագիր եւ ֆինանսական հնարավորությունների մասին տեղեկանք:

Կանխավճարը դրամով կազմում է 5 ԱՄՆ դոլարին համարժեք գումար, որը պետք է մուծել փաստաթղթերը հանձնելիս: Փաստաթղթերի հանձնման վերջին ժամկետը սույն թվականի ապրիլի 28-ն է: Դիմորդները, որոնք չունեն 575 կամ բարձր միավորներ TOEFL քննությունից, կմասնակցեն 1995 թ. մայիսին ՀԱՀ-ում կազմակերպվող կարգորոշիչ քննությանը: Վերջնական ընդունելությունը կկատարվի դիմորդների նախորդ ուսումնական տվյալների եւ անգլերեն լեզվի քննության արդյունքների հիման վրա: Ծրագրի տեւողությունը երեք եռամսյակ է: Այն կսկսվի 1995 թ. սեպտեմբերին:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմեք ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ:
Հասցե՝ Երեւան, Մարշալ Բաղրամյան 40, 1 հարկ, 19 սենյակ.
հեռ. 27-10-85:

ՀԱՀ-ը ռասայական, կրոնական, սեռական կամ ազգային խտրականություն չի ... ի հանդեպ

digitised by A.R.A.R.@